

Obrana

Šťastná loď

Gladiátor do prvej línie

Rodinné straty hviezdíček

Vojenské svetové hry

ISSN 1336 - 1910

9 771336 191007

Tatranská „rýchlovka“

Zimná sezóna mobilizuje k výraznej aktivite aj pracovníkov našich vojenských rekreačných zariadení, ktorí sa snažia pripraviť čo najlepšie podmienky na pobyt rekreatantov a zároveň aj program na spiestrenie ich oddychu. Počas vianočných a novoročných sviatkov sa museli vo Vojenskej zotavovni v Tatranských Zruboch, ktorá je príspevkovou organizáciou ministerstva obrany a od roku 1992 rozvíja aktivity aj vo voľnom cestovnom ruchu, postarať okrem rekreujúcich sa zamestnancov rezortu i o hotelových hostí. Zariadenie, ktorému pred tromi rokmi udelili v Madride medzinárodnú cenu za turizmus, hotelové a gastronomické zariadenia a o rok neskôr mu priznali vo Frankfurte nad Mohanom aj certifikát za kvalitu a technológiu, nerado hazarduje so svojím dobrým menom, ktoré si získalo vo svete.

Ambiciózny riaditeľ Peter Ošváth je zatiaľ v Tatranských Zruboch skôr nováčikom, ale vedúci rekreačného a rehabilitačného úseku zotavovne Milan Kendra je natoľko skúsený, že dokáže ulahodiť každému podľa chuti. Veď za vyše tri desaťročia, čo tu pracuje, sa naorganizoval takýchto akcií neúrekom. Vianočné koledy už pozná naspamäť. „A nielen ja, ale aj moji kolegovia a tiež naši štamgasti! Bez ich melódií si dokonca nevedia predstaviť štedrovečernú atmosféru rekreanti, ktorí k nám chodia takmer pravidelne. Deťom sa musíme zasa zavďačiť pozvaním pre Mikuláša, ktorý im rozdáva darčeky.“

Rekreatantom ubehnú týždenné turnusy, plné dobrej zábavy a zmysluplného programu, veľmi rýchlo. „Vravíme im tiež týždňovka – rýchlovka. Naši hostia okrem pasívneho oddychu majú záujem aj pohybové aktivity. Okrem tradičných služieb, ktoré poskytujeme vo fitness-centre, a tiež sauny a masáže, sme prichystali aj klzisko a lyžiarsky vleč,“ dodal M. Kendra. Žiaľ, „Mrázikovi“ sa ani do Vysokých Tatier cez Vianoce nechcelo, a tak sľubované karnevaly či plesanie na ľade ostalo iba na papieri. Tatranskému „kultúrnikovi“ pri pohľade na klzisko s množstvom vody „zamrzal“ iba úsmev na tvári: „Zrejme o rok budeme musieť každému oznámiť, aby si so sebou do Tatier priniesol aj plavky. Ešte šťastie, že lyžiarsky svah s vlekom, ktorý sme vybudovali pred štyrmi rokmi, je dole z kopca...“ Deťom však ani takýto „nečas“ neprekážal.

Text a foto Jozef MICHNICA

Obrana armáda

Dvojtyždenník Ministerstva obrany SR
Založený v Clevelande (USA) v roku 1914
Obnovený v Bratislave v roku 1993
Ročník XII, č. 01/2004
Do výroby zadané: 19. 12. 2003

Vydavateľ:
Ministerstvo obrany SR
vo Vydavateľskej a informačnej
agentúre KOD KaMO

Šéfredaktor:
Mgr. Pavol VITKO,
tel.: 0960 313 072, 0903 820 847

Zástupca šéfredaktora:
pplk. Mgr. Jozef MICHNICA,
tel.: 0960 312 980

Tajomníčka redakcie:
Milena SLEZÁKOVÁ,
tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520

Redaktori:
pplk. Milan ČIPKA, tel.: 0960 312 980
pplk. Ing. Andrej GÁFRIK, tel.: 0960 313 054
Jozef ŽIAK, tel.: 0960 312 984

Fotografi:
Peter DOVINA, Miroslav GYÜRÖSI
Tel.: 0960 312 395

Jazyková úprava:
PhDr. Soňa RÁČKOVÁ

Vedúci vydania:
Jozef MICHNICA

Grafická úprava:
Magnet Press, Slovakia

Adresa redakcie:
Dvojtyždenník Obrana-Armáda
VIA KOD KaMO
Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava
E-mail: slezakovam@mod.gov.sk
www.mod.gov.sk

Rozširuje:
Magnet Press, Slovakia
Mediaprint Kapa, PoNS

**Distribúciu a predplatné
pre SR zabezpečuje:**
Magnet Press, Slovakia, s. r. o.
Teslova 12, P. O. Box 169
830 00 Bratislava 3
Tel./fax: 02/44 45 45 59 – predplatné
Tel./fax: 02/44 45 46 28 – administratíva
E-mail: magnet@press.sk
www.press.sk

Tlač:
Kasico, a.s.
Beckovská 38, 823 61 Bratislava
Tel.: 02/48 20 96 33, Fax: 02/43 63 13 12
E-mail: marketing@kasico.sk
www.kasico.sk

Nevyžiadany a uverejnený obrazový
materiál a rukopisy nevraciam.

© Ministerstvo obrany SR
Registračné číslo: 758/93
ISSN: 1336-2910

OBSAH

Ústretovo s novinármi	4
Generál Oto Nečas: Skvalitniť výcvik	5
Profesionáli a vodcovia	6
Rodinné straty hviezdíček	8
Reportáž z Iraku	9
Šťastná loď	10 – 11
Systém Aegis BMD	14 – 15
Bojové lietadlo MiG-29M2 MRCA	16 – 17
Slávne zbrane: Dvojplotník Avia B-534	20
História: Cisársky maršal Ján Pálfi	21
Jozef Bystrický: Vážme si minulosť	22
Vojenské múzeum: „SOS“	23
Analýza: Operácie v počítačových sieťach	24
Úspech vojenských športovcov na 3. vojenských hrách ...	26 – 29
Z útvarov	30
Slávici spievajú aj vojakom ...	32
Oddych	33

*Fotografia na titulnej strane:
Prezident a hlavný veliteľ Ozbromených síl
SR Rudolf Schuster už tradične v závere
starého roka zavítal na Ministerstvo obrany
SR, kde sa stretol s ministrom obrany
Jurajom Liškom a hlavnými funkcionármi
rezortu*

Foto Jozef MICHNICA

Editoriál

Na začiatok si skúsme prečítať tri vety zo slávnej reči rímskeho politika a vojvodu Gaia Cassia z prvého storočia pred naším letopočtom ku svojmu vojsku tak, ako ich vo svojej knihe Kríza Rímskej republiky zaznamenal grécky alexandrijský historik Appiános:

„Spoločný zápas nás v prvom rade núti, vojaci, ku vzájomnej dôvere. S tým je spojená aj skutočnosť, že sme vám dali všetko, čo sme sľúbili, a to je najväčšou zárukou, že splníme svoje sľuby aj v budúcnosti. Naše nádeje spočívajú v statočnosti, čo platí tak pre vás, vojaci, ako aj pre nás, ktorých tu vidíte rečniť, ako aj pre toľko významných členov rímskeho Senátu...“

V situácii, keď ministerstvo financií od prvého januára zdanilo slovenským mierotvorcom v zahraničných misiách devätnásťpercentnou sadzbou dolárové príplatky, je zrejme, že tieto viac ako dvetisíc rokov staré slová nestratili nič na aktuálnosti. Je preto nanajvýš pozitívne, že vedenie ministerstva obrany, ktoré sa tomuto zdaneniu bránilo, chce vojakom, vysielaným aj do mimoriadne rizikových oblastí, túto stratu kompenzovať. Nejde totiž len o tú päťinu príplatkov. Ide – a to predovšetkým, o dôveru. Nikto totiž nemôže pochybovať o tom, že slovenskí vojaci pri plnení svojich úloh v zahraničí nepoľavili, ale ich statočnosť a profesionalita naďalej veľkou mierou prispievajú k medzinárodnej prestíži Slovenskej republiky. V roku, keď sa staneme členskou krajinou NATO, je tento aspekt o to významnejší.

V tejto súvislosti ešte jedno poďakovanie. A to všetkým tým, ktorí vlani pomáhali odbornej redakcii armádneho vysielania Slovenského rozhlasu a Vydavateľskej informačnej agentúre rezortu pri sérii jedenástich spoločensko-kultúrnych podujatí Podte s nami NA TO. Podobne, ako pri náborovo-popularizačných podujatiach Verbung, na ktorých sa zúčastnilo 3500 študentov z pol stovky slovenských škôl. Aj takto totiž možno napomôcť podpore nášho vstupu do aliancie a dôvere Ozbromených síl SR.

Vážení čitatelia, po vlaňajšom výberovom konaní a zmene tlačiarne pripravujeme OBRANU v novom grafickom štúdiu. Budeme sa snažiť o jej dynamickejšiu a modernejšiu tvár, ako aj o čo najkvalitnejší obsah. Zároveň vám budeme vďační za akékoľvek pripomienky a námety k obsahovej štruktúre časopisu, podobne ako k jeho obrazovému stvárneniu. Ďakujeme.

Pavol VITKO, šéfredaktor

Ústretovo s novinármi

V Trenčianskych Tepliciach sa 16. a 17. decembra konalo už tradičné predvianočné grémium najvyšších predstaviteľov Ministerstva obrany a Generálneho štábu Ozbrojených síl SR s predstaviteľmi novinárskej obce a dôstojníkmi pre styk s verejnosťou.

Minister obrany Juraj Liška na stretnutí zdôraznil snahu o korektnosť vzťahov s redakciami a ocenil úlohu médií pri prezentácii činnosti rezortu na verejnosti. Zároveň definoval desiatku hlav-

Minister obrany Juraj Liška pri diskusii s Jurajom Prušom (SITA), Martou Balkovou (TASR) a Richardom Šťachelom (Hospodárske noviny)

Generál Milan Cerovský ocení 12 dôstojníkov pre styk s verejnosťou a vojenských novinárov čestným odznakom OS SR v troch triedach. Patrili medzi nich aj redaktor OBRANY plukovník Jozef Žiak

ných úloh ministerstva a ozbrojených síl v roku 2004. Medzi ne patrí predovšetkým dokončenie prístupového procesu do NATO, prehodnotenie a aktualizácia základných obranných úloh, doktrín štátu a nášho rezortu, vrátane bezpečnostnej či obrannej stratégie, ako aj na ne nadväzujúcich právnych predpisov. Prehodnotený bude aj systém financovania v rezorte, ako aj naša účasť na mierových misiách. Väčší dôraz sa bude klásť na obranné plánovanie. „Výcvik veliteľov by sa mal zamerať predovšetkým na schopnosť pôsobenia našich ozbrojených síl v rámci ozbrojených síl aliancie. Koncom roka chceme dosiahnuť 80-percentnú profesionalizáciu a budeme pokračovať v reforme vojenského školstva aj zdravotníctva,“ zdôraznil minister.

Generálny riaditeľ sekcie obrannej politiky a medzinárodných vzťahov MO SR PhDr. Rudolf Lesňák na tlačovej konferencii poznamenal, že zmena základných bezpečnostných dokumentov neznamená, že by boli zle pripravené alebo nekválitné. „Redefinovanie obranných úloh štátu a

ozbrojených síl prijímaných zväčša v roku 2001 vychádza predovšetkým z novej bezpečnostnej situácie vo svete, ako aj z nášho vstupu do NATO,“ konštatoval.

S súvislosti so vstupom do aliancie uviedol, že jednoznačne musíme v rámci spoločnej súčinnosti a našich cieľov ponúkať radšej menej, ale svoje záväzky musíme dodržať. Náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Milan Cerovský sumarizoval, že v rámci profesionalizácie bolo naplánované tento rok prijať 1 800 vojakov. Z civilu sa formou náboru získalo 1 200 záujemcov o vojenskú službu a vyše tisíc profesionálov využilo inštitút prijatia zníženej hodnoty, takže celkovo sa tento zámer podarilo prekročiť.

Na grémiu s novinármi a hovorcami, ktoré pripravil komunikačný odbor kancelárie ministra, sa zúčastnili aj veliteľ vzdušných síl generálmajor Jozef Dunaj, veliteľ pozemných síl generálmajor Oto Nečas, veliteľ vojsk výcviku a podpory brigádny generál Milan Máxim a ďalší funkcionári rezortu. Zamestnanie prebiehalo formou pracovných seminárov a diskusií, na ktorých novinári dostali komplexné informácie o pripravenosti a úlohách jednotlivých súčastí ozbrojených síl.

Text a foto – pv –

Aj v roku 2003 pokračovala reorganizácia VzS OS SR a ich jednotiek a útvarov. Zrušená bola 2. letecká základňa Kuchyňa a na jej teritóriu vznikla samostatná dopravná letka. Disponuje turbovrtuľovými dopravnými lietadlami An-24, An-26, L-410 Turbolet a vrtuľníkmi Mi-8 a slúži na prepravu osôb a materiálu, odsun ranených a chorých a iné transportné úlohy.

Vzdušné sily bohužiaľ aj v minulom roku postihla letecká katastrofa. Bol zničený transportný vrtuľník Mi-17M a zahynuli štyria príslušníci letového personálu z prešovskej leteckej základne. Celkový splnený nálet vzdušných síl počas roku 2003 dosiahol 6 800 letových hodín, čo je 78 percent plánovaného náletu.

Medzi súčasné hlavné priority VzS OS SR v rámci partnerských cieľov patrí zapojenie do integrovanej protivzdušnej obrany NATO – NATINADS, vybudovanie systému C3 (systém riadenia, velenia a spojenia), vybudovanie potrebnej logistickej podpory, príprava infraštruktúry hostiteľskej krajiny a modernizácia výzbroje. K hlavným úlohám výcvikového roku 2004 patrí vstup Slovenskej republiky do NATO, organizovanie medzinárodných leteckých dní SIAD 2004 v Bratislave, bojové streľby letectva a PVO v Poľsku, účasť na zahraničných cvičeniach a bude pokračovať bilaterálna spolupráca malých leteckých jednotiek.

- mg -

Výcvikári: Príprava odborníkov

Veliteľ síl výcviku a podpory Ozbrojených síl Slovenskej republiky brigádny generál Milan Maxim predstavil zástupcom novinárskej obce v súčasnosti početne najväčšiu, no medzi verejnosťou stále málo známou zložku ozbrojených síl.

Pôsobí v nej vyše 9-tisíc profesionálnych vojakov, civilných zamestnancov i vojakov povinnej služby. Do roku 2010 by ich počet mal klesnúť na polovicu. Samozrejme, vtedy by už nemali v nich byť vojaci povinnej služby a výrazne by malo klesnúť aj zastúpenie dôstojníkov a praporčikov.

V tomto roku budú postupne zrušené výcvikové základne spojovacieho vojska v Ružomberku, ženijného vojska v Seredi, PVO v Poprade, logistiky v Nitre a raketového vojska a delostrelectva v Martine.

Zároveň bude pokračovať budovanie nových prvkov, napríklad spoločnej logistickej podpornej skupiny v Hlohovci. Za najvýznamnejšie výsledky roku 2003 označil generál Maxim vznik novej vzdelávacej inštitúcie podľa štandardov NATO – Poddôstojníckej akadémie v Mokradi. V uplynulom roku táto inštitúcia pripravila vyše tristo profesionálnych poddôstojníkov v základnom kurze. Od začiatku roka 2004 rozšírila svoju činnosť aj o zdokonaľovací poddôstojnícky kurz. Celkovo pripravili síly výcviku a podpory pre ostatné zložky ozbrojených síl v roku 2003 vyše 10-tisíc odborníkov.

Základná výcviková škola pre nových profesionálnych vojakov by mala vzniknúť v Martine. Tam by mala mať svoje sídlo aj odborná výcviková škola. Jej letecká časť bude v prvom období pôsobiť v Košiciach, aby sa využili skúsenosti a odborníci z Vojenskej strednej školy leteckej. Výcvik vojakov povinnej služby bude po tohtoročnom zrušení vajnorskej výcvikovej základne pokračovať do roku 2006 len v Kežmarku.

Pozemné sily: V zahraničí systémovejšie

Veliteľ pozemných síl OS SR generálmajor Oto Nečas hodnotil uplynulý rok ako veľmi dôležitý. Nielen preto, že sa uskutočnilo množstvo reorganizačných zmien, ako napríklad zrušenie levicej mechanizovanej brigády, ale aj preto, že sa v Topoľčanoch vytvoril nový organizačný prvok – ľahká brigáda.

Pod jej pôsobnosť prešiel aj martinský prápor okamžitej reakcie, ktorý bol navyše reorganizovaný. Prápor logistickej podpory ľahkej brigády bol redислоkovaný z Levíc do Topoľčian. V útvaroch postupovala profesionalizácia – napríklad nitriansky mechanizovaný prápor je takmer celý profesionalizovaný. Tento proces bude naďalej pokračovať, aby koncom roku 2004 v pozemných silách dosiahla profesionalizácia úroveň 83 percent. Celý proces so sebou prináša a bude naďalej prinášať postupný odchod ďalších dôstojníkov a praporčikov, ako aj nárast počtu profesionálnych vojakov a poddôstojníkov. Reorganizácia čaká okrem iného delostreleckú brigádu v Jelšave.

Generál Nečas považuje súčasný stav, keď je v zahraničných misiách viac ako 400 príslušníkov pozemných síl (predstavuje to 4 až 6 percent ich celkového početného stavu), za dlhodobu neudržateľnú. „Rovnako aj to, že do misií sa nám stále nedarí vyslať kompaktné jednotky, ale musíme ich dopĺňať z ďalších. Takto trpí výcvik vo viacerých útvaroch. Pýtam sa, na čo sú nám takí profesionáli, ktorí neprejdú testmi pred vyslaním do zahraničia? V takomto prípade nemajú čo hľadať v ozbrojených silách,“ poznamenal generál Nečas.

Za najdôležitejšiu úlohu začínajúceho roku považuje skvalitnenie výcviku a vojenských cvičení. Týka sa to najmä májového cvičenia martinského praporu okamžitej reakcie s bojovými strelbami, aby mohol byť tento prápor k 1. júlu 2004 certifikovaný v zmysle zásad pre použitie podľa potrieb NATO, ako aj júnového veliteľsko-štábného cvičenia spoločného operačného zoskupenia vo VVP Lešť.

Policajti: Trestné trendy

Veliteľ Vojenskej polície plukovník JUDr. František Zemko vo svojom vystúpení pred novinármi zdôraznil, že v roku 2003 počet evidovaných trestných činov poklesol o takmer 8 percent a objasnenosť evidovaných prípadov dosiahla hranicu 80 percent.

V porovnaní s predchádzajúcim obdobím sa zmenila štruktúra kriminality. Klesá počet vojenských trestných činov a naopak stúpa počet nevojenských. Najpočetnejšiu skupinu tých vojenských trestných činov predstavovalo porušovanie povinností dozornej a strážnej služby. Aj keď aj v tejto oblasti je zaznamenaný pokles o viac ako 20 percent.

„Podmienky a príčiny spočívali najmä v to, že strážni na strážnom stanovišti nezvládali psychickú záťaž. Negatívnu úlohu zohral nedostatok sociálneho kontaktu, poveternostné vplyvy, technický stav ochrany objektu, fyzicky náročná trasa pohybu na strážnom stanovišti, ale aj nedostatočná úroveň právneho vedomia strážnych,“ poznamenal plukovník Zemko.

Nízke právne vedomie má aj časť novoprijímaných profesionálov z civilu. Neuvedomujú si, že napríklad dva-tri dni neprítomnosti v práci nie je ako v civile „áčko“, ale trestný čin dezercie. Stúpajúcu tendenciu má majetková kriminalita. Spôsobené škody presiahli sumu 4 milióny. Odhalením páchatelov bol vlastníkom vrátený majetok za pol milióna korún. V poslednom období sa rozmohli krádeže spotrebnej elektroniky a najmä mobilných telefónov.

Aj napriek týmto problémom je reálny predpoklad pokračovania pozitívneho vývoja kriminality v rezorte obrany aj v roku 2004. Bude taktiež pokračovať príprava jednotky vojenskej polície na jej možné nasadenie v zahraničných misiách po boku podobných zložiek z iných armád aliancie. V závislosti od finančných a materiálnych možností bude postupne narastať početný stav Vojenskej polície a jej zabezpečenie modernými technickými prostriedkami.

Stranu pripravil Jozef ŽIAK

Veliteľ poddôstojníckej akadémie podplukovník Ľubomír Kuka:

Profesionáli a vodcovia

Podplukovník Ľubomír Kuka (39 rokov) je rodák z Banskej Štiavnice. Po ukončení strednej priemyselnej školy vyštudoval vojenskú vysokú školu v Bratislave a pôsobil vo veliteľských a štábných funkciách v tankovom pluku v Práslaviciach, neskôr na veliteľstve divízie v Kroměříži. Po rozdelení federálnej armády pracoval v Trenčíne na veliteľstve armády a generálnom štábe, neskôr v martinskom Školiacom a výcvikovom stredisku pozemného vojska ako náčelník štábu a veliteľ výcvikového práporu. Od 1. januára 2003 je veliteľom Poddôstojníckej akadémie v Mokradi. Vo Vyškove absolvoval kurz pre veliteľov a štáby práporov, na Vojenskej akadémii v Liptovskom Mikuláši účelový kurz. Je ženatý, má jedno dieťa.

• **Pred rokom – 10. januára 2003 – začala v kasárňach Mokrady svoju činnosť poddôstojnícka akadémia, ako naša prvá vzdelávacia inštitúcia pripravená podľa štandardov NATO. Aké boli začiatky?**

Spočiatku si mnohí uchádzači mysleli, že nebudeme až takí dôslední a že vstupný poddôstojnícky kurz hravo zvládnú. Veľmi rýchlo sme ich vyviedli z omylu. Z nárokov sme nepoľavili, ani nepoľavíme. Nakoniec tento prvý kurz dokončilo z 88 frekventantov len 52. Druhý už dopadol podstatne lepšie – dokončilo ho 66 poddôstojníkov z 82. Vojaci, ale aj ich velitelia si postupne začali zvykať, že nie každý, koho k nám pošlú, musí kurz aj dokončiť. Veď našim cieľom nie je kvantita za každú cenu, ale príprava kvalitných najnižších veliteľov – poddôstojníkov pre vojenské útvary.

• **Mohli by ste podrobnejšie priblížiť úlohy a ciele vstupného poddôstojníckeho kurzu?**

Celý kurz je organizovaný do piatich výcvikových dní a trvá šesť týždňov. Výcvik prebieha v špecializovaných učebniach, v kabinetoch a výcvikových priestoroch a vedú ho inštruktori v skupinách, ktoré majú 8 až 10 kandidátov. Záverečný poľný výcvik sa uskutočňuje v rámci päťdňového vyvedenia do Vojenského výcvikového priestoru Lešť. Cieľom je vycvičiť pre naše ozbrojené sily po všetkých stránkach pripravených poddôstojníkov, ktorí by sa už onedlho mali stať kosterou profesionálnych jednotiek, ako je to v armádach aliancie. Celý kurz a jeho zameranie bolo koncipované na základe skúseností najmä americkej a britskej armády, samozrejme s prihliadnutím na naše špecifické potreby. V priebehu celého roka 2003 sme úzko spolupracovali na dolaďovaní činnosti akadémie s Cubic tímom a britskými špecialistami, ktorí pôsobia vo Vyškove. Chceli sme, aby účastníci kurzu získali potreb-

né veliteľské schopnosti a návyky. Teda to, čo dosiať ich predchodcom v útvaroch a jednotkách podľa názoru samotných veliteľov najviac chýbalo. Preto boli počas výcviku často zaraďovaní do rozličných veliteľských funkcií a museli metodicky viesť jednotlivé zamestnania.

• **Úspešnosť jednotlivých účastníkov kurzov, ako ste naznačili, závisela od ich predchádzajúcej prípravy a výberu. Z ktorých útvarov k vám v priebehu celého uplynulého roku prichádzali najlepšie pripravení poddôstojníci?**

Už prvý kurz, ktorý najlepšie absolvoval čatár René Galgaňák z martinského práporu okamžitej reakcie, naznačil a ďalších päť kurzov to len potvrdilo, že práve odtiaľ k nám prichádzali najlepšie pripravení uchádzači. Ale nielen Martinčania žiarili. Veľmi dobré výsledky dosahovali aj príslušníci bardejovského prieskumného práporu a žilinského pluku Jozefa Gabčíka. Možno aj preto, že práve tieto útvary majú najdlhšiu tradíciu práce s profesionálnymi poddôstojníkmi. Zároveň sa ich velitelia zaujímali o výsledky svojich vojakov a boli ochotní riešiť spoločne s nami všetky vzniknuté problémy. V poslednom období k nám prichádzajú celkom dobre pripravení aj poddôstojníci z podriadenosti síl veliteľstva výcviku a podpory. V dobrom svetle sa začali ukazovať aj ženy – štvrtý kurz ukončili tri a piaty úspešne absolvovalo až šesť. Práve ženy patria medzi najlepšie motivovaných uchádzačov, hoci aj medzi nimi sa nájdu také, ktoré z rôznych dôvodov kurz neukončili.

• **Aká bola v priebehu celého roku 2003 priemerná úspešnosť kurzov? Ako sa vaši absolventi uplatnili v útvaroch?**

Celkovo sa uskutočnilo šesť vstupných poddôstojníckych kurzov, ktoré úspešne ukončilo vyše 330 poddôstojníkov. Číže viac

ako 60 percent z tých, ktorí do kurzov nastúpili, ich aj ukončili. Podobné výsledky dosahujú aj v školiacich zariadeniach krajín aliancie. Na základe skúseností možno povedať, že najlepší študenti sa väčšinou dobre uplatnili aj po príchode do svojich materských útvarov. Aj keď mnohí mali situáciu sťaženú prebiehajúcimi reorganizáciami. Preto veľa krát ani nevedeli, do akej funkcie sa vlastne vrátia. Dúfam, že v tomto roku bude takýchto prípadov minimum. Veď by bol veľký hazard, keby poddôstojníci, ktorí sú po teoretickej i praktickej stránke pripravení viesť svojich podriadených, nakoniec skončili na mieste vojaka. Práve z najlepších absolventov plánujeme v budúcnosti dopĺňať náš inštruktorský zbor.

• **Čo bude potrebné v tomto roku na základe skúseností zlepšiť, aby poddôstojnícka akadémia úspešne pokračovala v nastúpenom trende?**

Aby sa zlepšil výber ľudí, ktorých k nám z útvarov posielajú. My ich máme učiť metodike výcviku a niekedy sa, žiaľ, musíme vracieť k jeho základom. K tomu, čo by mal ovládať už z útvaru. Či už je to v poradovej a taktickej príprave, či pohybe vojaka po bojisku. Na druhej strane chápem, že v našich útvaroch je zatiaľ veľmi obmedzený počet poddôstojníkov, ktorí by úspešne zvládli náš kurz. Všetkých veliteľov poslať nemôžu, lebo by nemal kto viesť výcvik. V tomto roku okrem vstupných kurzov začíname aj so zdokonaľovacím kurzom poddôstojníkov. Neskôr k nim pribudne kurz E-7 a svoju činnosť začne odborná výcviková škola. Priestor v Mokradi však nebude postačovať najmä na praktickú časť ich prípravy. Treba dobudovať niektoré výcvikové zariadenia. Záverečné poľné sústredenie sa bude aj tak musieť uskutočňovať vo VVP Lešť.

Jozef ŽIAK, Foto Peter DOVINA

Poľsko: Obojstranný záujem

Návštevu ministra obrany SR Juraja Lišku v Poľskej republike 18. decembra 2003 v pozitívnom zmysle poznamenalo úspešné spoločné pôsobenie vojakov oboch armád na území Iraku. Poľská strana podľa ministra obrany Jerzyho Szmajdzińskiego vysoko oceňuje pôsobenie slovenských ženistov v rámci mnohonárodnej divízie.

Aj preto poľský hosť užíval informáciu Juraja Lišku o plánovanom posilnení našej jednotky o 20 mužov na jej ochranu, ako aj vyslanie piatich dôstojníkov do štábu divízie, ktorá pôsobí pod poľským velením. Dvojstranná spolupráca v súčasnosti predstavuje 74 spoločných aktivít. Poľská strana vždy podporovala začlenenie Slovenska do NATO. Ponúka nám konkrétnu pomoc aj v prvom období po našom vstupe do aliancie. Aj preto, ako poznamenal Jerzy Szmajdziński, aby sme sa vyvarovali niektorých chýb a problémov, ktoré museli naši severní susedia prekonávať po svojom vstupe do NATO v roku 1999.

Obe strany ocenili aj doterajšie pôsobenie mnohonárodnej poľsko-česko-slovenskej brigády so sídlom v Topolčanoch. Slovensko zasa prejavilo záujem zapojiť sa do vytváraného mnohonárodného mechanizovaného zboru síl nižšej pripravenosti aliancie. Jeho veliteľstvo bude v Krakove a podľa slov ministra J. Lišku by sa súčasťou zboru mohla stať aj spomínaná brigáda v Topolčanoch.

Veľmi dobré vzťahy obe strany dokumentovali aj spoločnou vôľou riešiť niektoré modernizačné projekty. Napríklad aj v prípade vrtuľníka Mi-24, ktorý sa mal stať spoločným projektom krajín V4. V poslednom období sa vyskytli okolo modernizácie vrtuľníkov mnohé problémy. Práve Slovensko by ich mohlo pomôcť riešiť. V januári sa uskutočnia u nás dvojstranné i mnohostranné rokovania expertov. Do konca marca by na ich základe malo byť jasné, či sa v modernizácii vrtuľníkov Mi-24 bude pokračovať aj ďalej spoločne, alebo bude každá krajina pokračovať samostatne. Obaja ministri sa zhodli na rozvíjaní ďalšej spolupráce a najmä priamych kontaktov medzi vojenskými útvarmi Poľska a Slovenska.

– jož –

Česko: Spoločné projekty

Predovšetkým budúcnosť dvojstrannej spolupráce v rámci spoločných projektov bola hlavným témou pracovných rokovaní ministrov obrany Juraja Lišku a Miroslava Kostelku, ktoré sa uskutočnili 15. decembra v Prahe.

„Zhodnotili sme činnosť našej spoločnej jednotky v KFOR a dohodli sme sa, že budeme pokračovať tak ako doteraz, teda budeme sa snažiť, aby v Kosove zostal spoločný česko-slovenský prapor, v rámci ktorého bude pôsobiť slovenská rota,“ potvrdil J. Liška. Prvé spoločné cvičenie v rámci projektu Spoločné nebo sa neuskutoční v júni 2004, ale až po doriešení niektorých technických súvislostí v septembri. Na príprave súčinnosťného projektu pri ochrane vzdušného priestoru Čiech a Slovenska pokračujú odborné skupiny, pričom ministri sa zhodli v názore, že ich práca je „na dobrej ceste“. Otázka budúcnosti mnohonárodnej poľsko-česko-slovenskej brigády so sídlom v Topolčanoch sa bude koncepčne riešiť v marci tohto roku na rokovaní krajín V4, ktoré by sa malo uskutočniť v Prahe. Štvrtým okruhom bola otázka spoločnej modernizácie vrtuľníka Mi-24, ku ktorej sa v máji 2002 na stretnutí v Piešťanoch zaviazali ministri obrany všetkých krajín V4. „Do konca júna budeme mať od odborných skupín navrhnuté projekty, aby sme mohli stanoviť ďalší konkrétny a definitívny postup,“ zdôraznil J. Liška.

– pv –

Grécko: Pod Akropolou

Hlavným bodom dvojdnovej návštevy slovenského ministra obrany Juraja Lišku v Helénskej republike (8.–9. decembra 2003) bolo rokovanie s hosťiteľom Yannosom Papantonioum a podpísanie Dohody o spolupráci vo vojenskej oblasti. Dokument predpokladá, že Slovensko a Grécko si budú pravidelne vymieňať názory na bezpečnostné otázky, umožňovať účasť dôstojníkov a pozorovateľov na vojenských cvičeniach, vymieňať si skúsenosti v oblasti logistiky, komunikačných systémov, v budovaní jednotiek radiačnej, chemickej a biologickej ochrany a počíta sa tiež s recipročnou výmenou študentov.

Napriek tomu, že Grécko, ako jediná krajina Severoatlantickej aliancie vlastní dvanásť kusov 155 mm ShKH Zuzana, v oblasti vojensko-technickej spolupráce so Slovenskom nie sú ani zďaleka vyčerpané všetky možnosti. Otvára sa napríklad príležitosť podieľať sa na modernizácii bojových vozidiel pechoty či mínometov kalibru 122 mm.

Juraj Liška sa o úrovni vojenského školstva osobne presvedčil pri návšteve gréckej vojenskej akadémie. Popri oficiálnej prezentácii tu slovenská delegácia možno našla i zdroj inšpirácií. Študenti sú napríklad v internáte ubytovaní po štyroch, z každého ročníka jeden. No a súčasťou študijného plánu je i spev a hudba, ako základné predpoklady na perfektné spoločenské správanie dôstojníka gréckej armády.

Politickým výsledkom návštevy ministra obrany SR Juraja Lišku v Grécku bolo prijatie v parlamente. Podpredseda najvyššieho zákonodarného zboru Helénskej republiky Panajotis Sgouritis a podpredseda stáleho výboru pre obranu a zahraničné vzťahy Paraskevas Avkerinos zhodne potvrdili, že vstupom Slovenska do Európskej únie a NATO sa zdynamizuje vzájomná obchodná výmena. Obaja predstavitelia parlamentu ocenili aj priamu zainteresovanosť našej krajiny na konečnom vyriešení situácie na Cypre.

– mm –

Rodinné straty hviezdíčiek

V uplynulom období mnohí vojenski profesionáli (dôstojníci i práporčíci) dobrovoľne prijali nižšiu hodnotu, aby mohli aj naďalej pokračovať vo svojej vojenskej kariére - v roku 2003 ich bolo vyše 1000. Nie je žiadnym tajomstvom ani väčším prekvapením, že najviac takýchto prípadov je v tých oblastiach Slovenska, ktoré sú postihnuté najvyššou mierou nezamestnanosti. V nich by si po prípadnom odchode z ozbrojených síl len veľmi ťažko hľadali prácu. Tak je to aj v Rožňave, na Gemeri. Tu sa pre tento krok rozhodli dokonca dva manželské páry...

Solejovci

Marián, rodák z Humenného, vyštudoval v Novom Meste nad Váhom Vojenskú strednú školu so spojárskym zameraním. Po jej ukončení pôsobil tri roky v rádioreléovom stredisku v českom Novom Meste nad Mětuji. V rámci delenia bývalej federálnej armády sa vrátil na Slovensko a zakotvil na Gemeri. V Rožňave sa vtedy v priestoroch po sovietskej armáde formovali nové útvary. Veľkou výhodou pre mladých vojakov z povolania bolo, že prakticky hneď za plotom kasární boli k dispozícii byty. Marián bol vtedy už ženatý, a tak takúto šancu využil. V Rožňave postupne vystriedal niekoľko funkcií v rámci reorganizovaných útvarov. Po jednej takejto reorganizácii odišiel pred viac ako rokom do Nitry, kde sa stal na veliteľstve brigády pobočníkom veliteľa.

Prišla však ďalšia zmena. „Bol som iba rok práporčíkom a predpísaná hodnota na moje miesto sa menila na nadpráporčíka.

Tak som sa vrátil naspäť,“ spomína Marián. Jeho návrat do Rožňavy a koniec týždňoviek do viac ako dvesto kilometrov vzdialeného mesta pod Zoborom privítala manželka, tiež vojačka, ktorá sa starala o dve deti.

Po návrate z Nitry sa musel Marián rozhodnúť, či dobrovoľne prijme zníženie hodnoty. „Práporčíckych miest v rožňavskej skupine zostalo ako šafranu, a tak som sa musel uspokojiť aj s rotmajstrovským. Táto hodnota je predpísaná pre pomocníka finančnej služby. V meste a širokom okolí pracovné možnosti nie sú, tak som dlho nerozmýšľal. Aj keď ma trochu škrie, že po viac ako štrnástich rokoch služby som sa znova ocitol v rovnakej hodnote ako po absolvovaní vojenskej školy,“ sumarizuje svoje putovanie rotmajster Marián Solej.

Jeho manželka Ivana pochádza tiež z východu, z Medzilaboriec. Gymnázium však už navštevovala v Rožňave, kam sa s rodičmi presťahovala. Ročná práporčíčka škola žien v Novom Meste nad Váhom sa pre ňu stala osudnou. Zoznámila sa tam so svojím mužom a nasledovala ho do Čiech. Až do rozdelenia federálnej armády pracovala na pražskej Ruzyni.

„Bola možnosť vrátiť sa na Slovensko, navyše do Rožňavy, kde som mala rodičov. Tak sme to hneď využili,“ hovorí Ivana, ktorá bola do konca septembra minulého roku podpráporčíčkou. Dnes je rotmajsterkou a pracuje na operačnom oddelení.

„Kolegovia, profesionálni vojaci zobrali moju dobrovoľnú degradáciu celkom normálne. Niektorí aj z vlastných skúseností vedeli, že je to jediné riešenie, ako si zachovať pracovné miesto v armáde. Trochu šokovaní zostali základáci. Najmä keď ma videli, ako do služby nastupujem ako podpráporčíčka a končím ju v hodnote rotmajsterky,“ dnes už s úsmevom hodnotí svoj hodnotný prerod Ivana.

Podpráporčíčka Karin Poulová

Poulovci

Karin Poulová, rodáčka z neďalekého Plešivca, sa po ukončení Strednej zdravotnej školy vybrala do Žiliny. Na vtedajšej vojenskej škole taktiež spoznala svojho nastávajúceho. Bolo to práve v čase, keď sa začala deliť federálna armáda. Karin presvedčila manžela, ktorý pochádza z Čiech, aby zostali na Slovensku.

Najskôr krátko pôsobili vo Zvolene, aby napokon zakotvili v Rožňave. Miesta zdravotníkov sa zmenili na dôstojnícke, a tak si Karin s manželom urobili dôstojnícke skúšky. Karin neskôr ukončila aj dvojročné nadvstavbové štúdium a stala sa z nej poručíčka. Lenže, hovorí sa, že zmena je život a v podmienkach našich ozbrojených síl to platí dvojnásobne. Z vyšších miest prišlo rozhodnutie, že ich miesta znovu prechádzajú do práporčíckych hodností. A tak sa od prvého októbra uplynulého roku stala z Ivany podpráporčíčka.

„Prežívala som to celkom normálne. Keď viete, že iné východisko nie je, tak sa s tým napokon zmierite. Znova som teda prešívala gombíky na mojej a manželovej uniforme. Už po druhýkrát. Predtým zo strieborných na zlaté, teraz opačne. Trochu viac narážok okolia zažil manžel, ktorý bol už nadporučík,“ spomína na predchádzajúce mesiace Karin, dnes staršia práporčíčka obväziska. Aj naďalej si zvyšuje odborné vzdelanie. V súčasnosti diaľkovo študuje na košickej Lekárskej fakulte ošetrovateľstvo v bakalárskom štúdiu.

Stranu pripravil Jozef ŽIAK

Manželia Ivana a Marián Solejovci po strate hviezdíčiek

Ochrancovia

Krátko po desiatej hodine vládne v jednom z rozostavaných areálov bývalého irackého diktátora v juhoirackom An Nadžáfe takmer absolútny pokoj. „Určite sú niekde tu,“ ubezpečuje ma španielsky kolega a pohľadom skúma ďalšiu z nedokončených budov. „Vidíš to auto, tam by mohli byť.“ Neboli, a naše hľadanie mohlo pokračovať. Až pred jedenástou zazrieme v okne ďalšej z mnohých novostavieb počerného chlapíka, ktorý sa tvári „akože nič“.

Na mávanie neodpovedá, až keď príde-ma k nemu a spýtame sa na miesto, kde sa na svoju budúcu právu pripravuje skupina príslušníkov irackej polície, ukáže prstom smerom do podzemia. Máme šťastie, hneď v prvej chodbe stojí ďalší muž. Nabitý kalašnikov v rukách Iračana tento raz nepredstavuje hrozbu.

V pivnici

„A ja som si myslel, že už neprídete,“ lámanou angličtinou nás víta inštruktor špeciálneho výcviku, seržant 1. triedy Hector Diaz. Poprosím kolegu, aby mi to radšej preložil zo španielčiny. Bradatý príslušník špeciálnej elitnej jednotky nás hneď ubezpečuje, že si ho, ak chceme, môžeme aj vyfotografovať. Pod týmto menom a s bradou ho aj tak nikto poznať nebude...

„To, čo sa tu deje, je jedno z teoreticko-praktických zamestnaní prípravy špecialistov na ochranu významných osobností,“ pokračuje seržant Diaz. „Konkrétne nám dnes ide o opakovanie témy, ktorú sme si už raz prebrali - zaistenie priestoru pracovného stretnutia dvoch predstaviteľov miestnej správy a ich odchod z miesta rokovania.“

V učebni, ktorú má španielsky špecialista za chrbtom, utíchnu rozhovory. Ide ale o vyložene provizórne podmienky. Na žiadnom z miest rozsiahleho areálu nezostávajú irackí policajti dlhšie ako niekoľko hodín. Ale aj tak je o ich výcvik mimoriadny záujem. Sú totiž absolútne prvou skupinou, ktorá má povolené oboznámiť sa s informáciami takého citlivého charakteru, ako je práca telesného strážcu.

Všetko je v poriadku, oznamuje asi desať minút po našom príchode nadriadenému chlapík, ktorého prstové gesto nás sem nasmerovalo. Muž na chodbe oprie kalašnikova o stenu. Študenti už nikdy po našom odchode nenavštívia miesto, kde sme ich zastihli. Maximálna dĺžka výučby na jednom mieste je presne jeden deň.

Vraj nič mimoriadne

„Budeme pokračovať,“ oznamuje seržant prostredníctvom tlmočníka svojim žiakom a na prenosnú tabuľu začne kresliť schému jedného z traktov budovy. Komentár si ale odpustí. Stačí malé gesto a k tabuľi pristupuje veliteľ Iračanov kapitán Jásim.

Tlmočník prechádza z arabčiny na španielčinu. Keď sa pozrie na slovenskú poľnú rovnošatu, rýchlo prejde na angličtinu.

Arabský veliteľ jednotky nie je však pri tabuľi dlho. Postupne sa pri nej vystrieda asi päť budúcich bodyguardov.

„Stačilo desať minút prejdeme na praktickú časť,“ uzatvára prvú časť zamestnania seržant Diaz. Využívam príležitosť a s troškou obáv oslovujem irackého kapitána. Na moje prekvapenie mi odpovedá angličtinou, ku ktorej sa dopracujem asi až v ďalšom živote.

„Na tom, že dôležité osobnosti potrebujú ochranu, predsa nie je nič mimoriadne,“ prehodí na úvod a pokračuje: „Nám špeciálna príprava umožní predovšetkým dobre sa pripraviť na boj s teroristami, ktorí prichádzajú do našej oblasti, aby likvidovali dôležitých ľudí. Viem, že naša práca je nebezpečná, ale zároveň aj veľmi potrebná.“

Troška praxe

Na otázku, aké je finančné ocenenie rizikového zamestnania, dostávam jasnú odpoveď: O nič viac ako ostatní irackí policajti. Samozrejme s tým, že špecialisti dostanú po ukončení kurzu vyššie hodnoty. „Teda niečo medzi sto až sto dvadsiatimi dolármi mesačne,“ uzatvára kapitán Jásim.

Z desiatich minút bolo (arabský svet sa nezaprie) samozrejme nakoniec päťnásť, no nakoniec sa dočkáme.

Najskôr sa na schodoch budovy objaví dvojica žiakov kurzu. „Tak tento východ to nebude,“ konštatuje jeden z arabských žiakov, ktorého nám seržant Diaz vyčlenil ako sprievod, a odvádza nás k priečeliu. Prstom ukáže na miesto, odkiaľ nám na jeho pokyn zamáva dobre skrytý pozorovateľ. Vzápätí sa na mieste, kde azda za nejaký čas budú vchodové dvere, objaví hlúčik mužov. Navonok žiadne zbrane, iba rýchla chôdza smerom k miestu, kde ešte pred chvíľou nebolo nič. Teraz je tam už auto. Doslova pár okamihov a auto odchádza.

„Tak takto normálne by to malo vyzeráť vždy,“ smeje sa na nás kapitán Jásim. O tom, že žiaci musia zvládnuť aj zložitejšie situácie, nás presviedčajú nasledujúce minúty. Najskôr príde na rad náhodný zvedavec, čo sa nevdojak priblížil k chránenej osobe, neskôr skupina výtržníkov. Reakcia ochrancov je vždy adekvátna situácii. Za celý čas nezazrieme v rukách žiakov kurzu žiadnu zbraň. Iba v oknách budovy sa v krízovom momente objavia hlavne pušiek ostreľovačov.

„Žiadne zamestnanie nie je formalitou,“ lúči sa s nami seržant Diaz. „Sú samozrejme aj akčnejšie, ako bolo toto. Kombat strelba, špeciálna technika riadenia motorových vozidiel a boj zblízka by sa vám páčili určite viac. Azda keď príde-te nabudúce.“ Dobré vieme, že žiadne nabudúce nebude.

Text a foto Vladimír MEČIAR Irak

Šťastná loď

ORP Blyskawica zakotvená
v prístave v Gdyni

Možnosť prezrieť si skutočné námorné plavidlo je pre „suzozemca“ vždy lákavá. Tým viac, ak ide o vojnovú loď, ktorá sa aktívne podieľala na porážke nacistickej Kriegsmarine na námorných bojiskách druhej svetovej vojny. Poľský torpédoborec ORP Blyskawica – loď-múzeum zakotvená v Gdyni – za návštevu rozhodne stojí. Za prívlastok „šťastná“ vďaka predovšetkým tomu, že z množstva operácií počas druhej svetovej vojny vyšla s minimálnymi stratami na životoch posádky.

Poľská republika sa v tridsiatych rokoch minulého storočia, tvárou v tvár rastúcej sile nemeckej a sovietskej flotily, rozhodla posilniť vlastné námorné sily. Pretože skúsenosti s plavidlami, ktoré dosiaľ nakupovala predovšetkým vo Francúzsku, neboli najlepšie, obrátila sa najprv na švédске a potom na britské lodenice s požiadavkou na stavbu nových torpédoborcov. Z predložených ponúk poľská vláda po dôkladnom posúdení vybrala projekt britskej firmy John Samuel White & Co. Ltd v Cowes. Dohoda o stavbe dvoch torpédoborcov bola podpísaná 29. marca 1935. Sesterské lode s konštrukčnými číslami 1 800 a 1 801 neskôr dostali mená ORP Grom a ORP Blyskawica.

ORP Blyskawica v druhej svetovej vojne

ORP Blyskawicu spustili na vodu 1. októbra 1936, 25. novembra 1937 ju prevzali poľské námorné sily a 1. decembra 1937 doplávala do Gdynie. Nasledovalo obdobie intenzívneho výcviku, ale to už v Európe narastalo predvojnové napätie. Bezprostredne pred vypuknutím vojny sa velenie poľských námorných síl rozhodlo odoslať svoje najlepšie lode do britského

prístavu, aby tak predišlo ich nevyhnutnému zničeniu silnejším nemeckým loďstvom. Torpédoborce Burza, Grom a Blyskawica vyplávali 30. augusta 1939 z Gdynie a 1. septembra dorazili do Veľkej Británie. Administratívne zostali pod poľským velením, ale operačne boli zaradené do britskej flotily ako súčasť spojeneckých námorných síl.

Už 7. septembra 1939 Blyskawica uskutočnila prvý útok na nemeckú ponorku a pravdepodobne ju ťažko poškodila. Dňa 6. novembra unikla torpédovému útoku nemeckého lietadla a na konci novembra zachránila námorníkov z britskej lode zničenej mýnou.

V máji 1940 sa poľské lode zúčastnili na operáciách v Nórsku a Blyskawica pri odrážaní leteckých útokov zostrelila dve nemecké lietadlá a dokázala uniknúť ich bombám. Takéto šťastie

nemal Grom, ktorý sa po bombovom útoku potopil s ťažkými stratami na životoch. Koncom mája pred Dunkerque zostrelila Blyskawica ďalšie nemecké lietadlo.

V novembri 1941 sprevádzala najväčšiu osobnú loď na svete Queen Elizabeth a v auguste 1942 bola zaradená do konvojovej služby v Atlantiku, kde pravdepodobne potopila nemeckú ponorku. Ďalšia ponorka jej padla za obeť v novembri 1942, ale pri následných masových náletoch nemeckých lietadiel Blyskawica utrpela značné poškodenia a zahynuli traja členovia jej posádky. Štvrtý zomrel neskôr na následky poranení.

ZÁKLADNÉ CHARAKTERISTIKY

Výtlak:	štandardný	2 011 t
	normálny	2 144 t
	maximálny	2 782 t
Dĺžka:	celková	113,98 m
	medzi zvislicami	111,27 m
Šírka		11,3 m
Výška:	so stožiarom	30,7 m
	bez stožiara	19,7 m
	voľnej paluby	2,5 m
Ponor:	na prove	4,01 m
	na korme	3,78 m
	stredný	3,91 m
Max. rýchlosť (pri skúškach)		39,6 uzla
Plavebný dosah pri rýchlosti 15 uzlov		3 500 nm
Spotreba paliva:	maximálna	21 t.h ⁻¹
	ekonomická	3 t.h ⁻¹
Zásoba paliva (mazutu):	hlavné tanky	294 t
	pomocné tanky	64 t
Zásoba vody:	v kotloch	68 t
	sladkej	48 t
	balastnej	98 t
Osádka		210

V roku 1943 Blyskawica operovala v rámci tzv. síl Q a podrobila sa generálnej oprave v Cowes. V máji 1944 sprevádzala lietadlovú loď Furious pri útokoch na nórské základne a v nasledujúcich mesiacoch sa podieľala na potopení dvoch nemeckých torpédoborcov, ako aj konvoja štyroch nemeckých lodí.

Koniec vojny zastihuje Blyskawicu v generálnej oprave. Do Poľska sa vrátila v polovici roka 1947.

Povoynové obdobie a súčasnosť

V štyridsiatych rokoch Blyskawica plnila školské a výcvikové úlohy, ale neskôr sa opäť vrátila k taktickej bojovej činnosti. Okrem toho vykonala celý rad návštev zahraničných prístavov na Východe i na Západe.

Bohužiaľ, aj Blyskawicu na chvíľu opustilo šťastie. Stalo sa to – paradoxne – v čase hlbokého mieru, dvadsať rokov po návrate do Poľska. Pri bežnej cvičnej plavbe dňa 9. augusta 1967 v kotolni č. 2 vybuchol v dôsledku únavy materiálu parovod a prehriata para (s teplotou vyše 330 °C) usmrtila sedem členov osádky, vyše dvakrát viac než zahynulo počas celej druhej svetovej vojny. Expertízy technického stavu lode po tejto tragickej udalosti vyústili do definitívneho rozhodnutia vyradiť Blyskawicu z činnosti služby. Na poslednú plavbu z Gdynie sa vydala 11. júna 1969. Zakotvila v Swinoujsci a zostala tam ako plávajúca PL batéria až do roku 1975. V tom čase sa definitívne končil technický život torpédoborca ORP Burza, ktorý slúžil ako plávajúce múzeum. Veliteľstvo vojenského námorníctva preto rozhodlo, že ho nahradí ORP Blyskawica, ktorá bola v oveľa lepšom technickom stave. Po rozsiahlej renovácii a úpravách plní od 1. mája 1976 svoje nové poslanie v prístave v Gdyni, aj keď je stále zaradená v zostave flotily. Ale nie je len

obyčajným múzeom. Na jej palube sa odohrávajú rôzne oficiálne ceremónie, dôležité rokovania a stretnutia. O perfektný stav lode sa v súčasnosti stará 36-členná posádka, ktorej velí korvetný kapitán Jerzy Lubkowski.

Technický opis

ORP Grom a ORP Blyskawica predstavovali v čase spustenia na vodu svetovú špičku medzi torpédoborcami. Išlo o veľmi rýchle jednokomínové lode s nadstavbou rozdelenou do dvoch častí a so silnou výzbrojou. Konštrukcia trupu je rozdelená na 15 vodotesných oddielov. Obšívka z oceľových plechov má hrúbku od 4,5 mm (na korme) do 13,5 mm (na pravej strane). Loď má dve kotvy s hmotnosťou po 2,2 t. Kotvové reťaze sú dlhé asi 100 m.

Pohonná sústava pozostáva z troch mazutových kotlov typu Yarrow Admiralty s objemom 15,5 m³, umiestnených v dvoch kotolniach, a dvoch parných turbín Parsons s celkovým výkonom 54 000 ks, ktoré cez prevodovku poháňajú dve trojlistové skrutky. Na predhrievanie paliva slúži pomocný kotol White Forster. Príprava na vyplávanie trvala asi 4,5 hodiny, zmena z plnej rýchlosti vpred na plnú rýchlosť vzad do 3 minút.

Pôvodná výzbroj sa skladala zo siedmich kanónov Bofors (3 x II a 1 x I) kalibru 120 mm, dvoch trojitých torpédometov kalibru 550 mm (s redukciami mohli používať aj torpéda kalibru 533,4 mm 450 mm), dvoch protiletadlových dvojkanónov bofors kalibru 40 mm, štyroch dvojguľometov Hotchkiss kalibru 13,2 mm, dvoch koľajnicových systémov na vypúšťanie hlbinných bômb (zásoba 20 ks),

Torpédomety kalibru 533,2 mm.
V pozadí PL dvojkanón Bofors kalibru 40 mm

dvoch vrhačov hlbinných bômb typu Thornycroft a dvoch vypúšťacích zariadení kotvených mín (zásoba 60 mín).

Loď prešla niekoľkými modernizáciami. V roku 1940 sa zvýšil počet vrhačov hlbinných bômb typu Thornycroft Mk IV na štyri, odstránilo sa koľajnicové zariadenie na vypúšťanie mín a zadné torpédomety nahradil kanón Mk V kalibru 102 mm. Výstroj doplnil prehľadový rádiolokátor typu 281 a moderný systém na vyhľadávanie ponoriek Asdic.

Veľká zmena výzbroje sa uskutočnila v roku 1941, keď pôvodné delá nahradilo 8 viacúčelových kanónov Mk XVI kalibru 102 mm/45 na lafetách Mk XIX v štyroch vežiach (4 x II). Námer 85° umožňoval účinnú paľbu proti lietadlám. Každú vežu obsluhovalo 12 osôb. Rýchlosť streľby z jednej hlavne bola 10 – 12 výstrelův za minútu. Loď dostala dva nové trojité torpédomety kalibru 533,2 mm (samostatné delo kalibru 102 mm sa odstránilo). Nad mostíkom pribudla vežička systému riadenia paľby Mk V s delostreleckým radarom typu 285 a prehľadový radar 281 nahradil nový prístroj typu 291.

Pri ďalších modernizáciách počas vojny sa menila protiletadlová výzbroj, radary, identifikačné systémy a komunikačné systémy.

V roku 1951, keď už Poľsko bolo súčasťou východného bloku, došlo k ďalšej zmene výzbroje. Hlavné delá dostali nové hlavne kalibru 100 mm, čo umožnilo streľbu muníciou vz. 34. Protiletadlová batéria pozostávala z 10 kanónov vz. 39 kalibru 37 mm/67 (4 x II a 2 x I). Vo výzbroji zostal jeden sovietsky trojitý torpédomet kalibru 533,2 mm pre torpéda typu 53-39 a vrhače hlbinných bômb Thornycroft nahradili štyri sovietske vrhače BMB-2.

V súčasnosti má Blyskawica rovnakú hlavnú delostreleckú batériu. Jeden dvojkanón kalibru 37 mm na samostatnej barbete medzi nadstavbami nahradil dvojkanón Bofors kalibru 40 mm. Na ľavej strane zadnej paluby zostali vrhače hlbinných bômb BMB-2, na pravej ich nahradili vrhače Thornycroft.

Andrej GÁFRIK

Zariadenie strojovne je stále udržiavané v perfektnom stave

KRÁTKO

Premiér Českej republiky Vladimír Špidla oznámil 16. decembra 2003 rozhodnutie vlády Českej republiky o akceptovaní švédskej ponuky týkajúcej sa prenájmu 14 nadzvukových bojových lietadiel JAS-39 Gripen. Vladimír Špidla poveril ministrov obrany, financií, zahraničia a obchodu a priemyslu, aby uskutočnili rokovania so Švédskym kráľovstvom.

Spoločnosť Thales získala kontrakt v hodnote 120 miliónov EUR na dodanie avioniky pre 18 nadzvukových bojových lietadiel Suchoj Su-30MKM, ktoré si objednala vláda Malajzie. Predstavitelia malajzijských vzdušných síl budú dozerať na integrovanie avioniky v Rusku, ktorú bude realizovať Suchoj a Thales. Lietadlá dodá výrobca v rokoch 2007 – 2008.

Izraelské ozbrojené sily uskutočnili už 11. skúšku protiraketovej prepadovej riadenej strely Arrow (Hetz). Bola to šiesta skúška kompletného zbraňového systému. Skúška splnila všetky sledované ciele. Riadená strela štartovala proti terčovej rakete Black Sparrow vypustenej z lietadla od mora smerom na izraelské územie.

Americká spoločnosť Raytheon Electronic Systems získala od velenia námorných leteckých systémov USA kontrakt v hodnote 298 218 000 USD na dodanie 88 streleckých infračervených kontajnerov AN/ASQ-228 (ATFLIR) pre bojové lietadlá radu F/A-18. Kontajnery vyrobí v dvoch výrobných sériách FRP (full rate production) – 33 kusov v sérii FRP-1 a 55 kusov v sérii FRP-2.

Švédska firma Saab Bofors Dynamics získala kontrakt na ďalší vývoj leteckej riadenej strely Meteor. Kontrakt v hodnote 485 miliónov švédskych korún získala od hlavného kontraktora projektu, ktorým je britská spoločnosť BMDA. Kontrakt zahŕňa práce na systémoch navádzacej hlavice, skúšobných a telemetrických jednotkách.

Spoločnosť NH Industries oznámila, že 12. decembra 2003 uskutočnila úspešný 1. skúšobný let v trvaní 50 minút s vrtuľníkom NH90 PT3 v konfigurácii ovládacích systémov sériového stroja. Prototyp vrtuľníka PT3 výrobca konvertoval do konfigurácie FBW (Fly-by-Wire) bez mechanického zálohovania.

Divízia Missile Systems americkej spoločnosti Northrop Grumman získala modifikovanie kontraktu na rok 2004 v hodnote 168 713 410 USD pre program výmeny navádzacích systémov medzikontinentálnych raketových riadených striel Minuteman III. Aktuálna modifikácia kontraktu zahŕňa 80 súprav navádzacej aparatury pre riadené strely a 39 súprav káblov pre systém bojových hlavíc.

Diaľkomer s kompasom

Slovenská spoločnosť Fotona ponúka potenciálnym zákazníkom špeciálny ďalekohľad Metrix so zabudovaným laserovým diaľkomerom a digitálnym kompasom. Firma Fotona vyrába ďalekohľad v dvoch verziách – Metrix s laserovým diaľkomerom s dosahom 10 km a Metrix Plus s laserovým diaľkomerom s dosahom 20 km. Presnosť merania diaľky je ± 3 m. Diaľkomer pracuje vo vlnovej dĺžke 1,543 μm , optika má 7-násobné zväčšenie. Zorné pole je 6,5°. Celé zariadenie napája šesť článkov AA. Hmotnosť ďalekohľadu Metrix je 1,95 kg.

Modernizovanie radarov

Fínska spoločnosť Patria získala začiatkom decembra 2003 od materiálového veliteľstva fínskych obranných síl kontrakt na modernizáciu viacerých platform pre prehľadové rádiolokačné stanice. Celková hodnota kontraktu je približne 10 miliónov EUR. Rádiolokačná stanica Target Acquisition Radar 87 je nezávislý prehľadový prostriedok nainštalovaný na podvozku kolesového obrneného transportéra Patria XA-180. Maximálna výška rozvinutého radarového systému je 15 m. Diaľkový dosah radaru je podľa typu vzdušného cieľa do 75 km a výškový dosah je 4 – 5 km. Radarová stanica dokáže simultánne sledovať 20 vzdušných cieľov a 10 zdrojov rušenia. Celý kontrakt realizuje spoločnosť Patria Vehicles. Dodávky modernizačných podvozkov sú naplánované na obdobie rokov 2005 – 2008.

Meteorologická družica

Meteorologická družica DMSP (Defese Meteorological Satellite Program) typ Block 5D-3, ktorú postavila na základe kontraktu s velením amerických vzdušných síl spoločnosť Lockheed Martin, je v operačnej pohotovosti a je organizačne podriadená americkej národnej administrácii pre oceány a atmosféru NOAA (National Oceanic and Atmospheric Administration). Družicu F16 (Flight 16) DMSP vypustili pomocou kozmického raketového nosiča Titan II 18. októbra 2003 z leteckej základne vzdušných síl Vandenberg AFB. Družica F16 DMSP Block 5D-3 nesie väčšie a modernejšie senzory než družice DMPS predošlých generácií. Družica má taktiež presnejší systém riadenia výšky, výkonnejší palubný počítač, prenosový kanál s väčšou kapacitou na skrátenie spojenia so Zemou a väčšiu kapacitu batérií.

Nová bojová časť

Ruská organizácia FKP GKNIPAS ponúka používateľom leteckých protizemných raketových riadených striel Ch-25ML (Výrobok 713) nový typ špeciálnej bojovej

časti. Nová bojová časť označená 310.2702 ničí málo odolné a drahé ciele v zodolnených úkrytoch, napríklad aparáturové vozidlá rádiolokátorov a podobné citlivé elektronické zariadenia. Riadená strela s laserovým poloaktívnym navedením umožňuje veľmi presne zasiahnuť cieľ. Nová bojová časť vyniká niekoľkými konštrukčnými zvláštnosťami. Bojová časť má dve nálože. Prvá väčšia hlavica s explozívne formovaným jadrom prerazí v stene úkrytu otvor. Cez tento otvor vletí druhá hlavica, ktorá zničí cieľ intenzívnym výbušným a črepinovým účinkom.

Virtuálny prieskumník

Spoločnosť EADS Socata pripravuje v spolupráci s velením francúzskych pozemných síl prestavbu jedného lietadla

TBM700 na testovanie prieskumných a spravodajských komponentov bezpilotného prieskumného lietajúceho prostriedku blízkej budúcnosti MALE. Na jednomotorové turbovrtuľové lietadlo nainštalujú špecialisti guľové puzdro s optoelektronickým sledovacím zariadením, laserovým diaľkomerom a označovačom cieľov a anténový rad slúžiaci na zachytávanie širokého spektra rádioelektronických signálov.

Sériový Aster

Spoločnosť Eurosam (spoločný podnik firiem MBDA a Thales) získala v novembri kontrakt od európskej zaobstarávacej agentúry OCCAR na sériovú výrobu protiletadlových systémov programu F.S.A.F. Kontrakt v hodnote 3 miliardy EUR kryje sériovú výrobu 18 raketových batérií systému SAMP/T Aster Block 1 pre francúzske pozemné sily, francúzske vzdušné sily a talianske pozemné sily a výrobu námorných protiletadlových raketových systémov s kolmým štartom Aster 15 SAAM pre lietadlové lode a fregaty francúzskeho a talianskeho námorníctva. Kontrakt kryje aj celý vývoj systému Aster Block 1 s riadenými strelami Aster 30 pre taktické protiraketové operácie. Celkovo kontrakt zahŕňa výrobu 1 400 riadených striel Aster a logistickú podporu, pridružené vybavenie a výcvik pre Francúzsko, Taliansko a Veľkú Britániu.

Kompozitový rotor

Americká spoločnosť Boeing začala letové skúšky vrtuľníka AH-64D s modernými kompozitovými rotorovými listami novej konštrukcie. Skúšky sú časťou modernizačného programu, ktorý sleduje zníženie celkových prevádzkových nákladov. Letové skúšky sú dôležitým medzníkom v modernizačnom balíku Block III, ktorý výrobca ponúka veleniu U.S. Army. Letové skúšky prvého sériovo vyrobeného vrtuľníka AH-64D (PVD001) s novými rotorovými listami nasledovali po štvorročnej etape vývoja realizovanej spoločným tímom Boeingu a amerických pozemných síl. Nové listy sú vyrobené z moderných kompozitov, ktoré v čase zavedenia vrtuľníka Longbow Apache ešte neboli dostupné. Konštrukcia listov umožňuje ich nainštalovanie na všetky vrtuľníky výrobného radu Apache (AH-64A aj AH-64D), ktoré sú vo výzbroji amerických pozemných síl.

Laserový označovač DHY307

Francúzska spoločnosť CILAS sériovo vyrába pozemný prenosný laserový označovač cieľov DHY307 pre laserom navádzané zbrane. Ožarovač DHY307 je určený pre malé pozemné jednotky na presné laserové navedenie striel, bômb alebo delostreleckých mín a projektilov na taktické ciele. Celý systém sa prepravuje v dvoch batohoch, ktorých spoločná hmotnosť nepresahuje 13 kg. Hmotnosť samotného ožarovača s rozmermi 330 mm x 260 mm x 80 mm je 8 kg. Ožarovač, ktorý pracuje vo vlnovej dĺžke 1,064 μm , dokáže naviesť všetky typy munície, ktoré vyhovujú norme STANAG 3733.

Pripravil Miroslav GYŮRÖSI

Foto autor

KRÁTKO

Spoločnosti EADS Defence Electronics a Lufthansa Technik zamýšľajú spolupracovať v oblasti integrovania elektronických sebaobránných systémov na obranu lietadiel pred ohrozením prenosnými protiletadlovými raketovými kompletmi. Sebaobránný systém tvoria výstražné senzory, riadiaci počítač a rozličné typy ochranných prostriedkov.

Britská spoločnosť Thales Underwater Systems Ltd získala kontrakt od britského ministerstva obrany na dodanie sonárového systému Sea Guardian, ktorý slúži na odhaľovanie potápačov. Sonárový systém SDS Sea Guardian (Swimmer Detection Sonar) bude chrániť základne britského vojenského námorníctva pred ohrozením pod vodou.

Brazílsky výrobca lietadiel Embraer dodal piate lietadlo EMB 145 SA brazílskym vzdušným silám (služobné označenie R 99-A). Je to zároveň posledné lietadlo z ôsmich objednaných pre program prehľadu oblasti Amazonky SIVAM. Program zahŕňa päť strojov rádiolokačného prehľadu EMB 145 SA (Surveillance Aircraft) a tri stroje rádioelektronického prieskumu EMB 145 RS (Remote Sensing).

Americký výrobca Stewart & Stevenson Tactical Vehicle Systems, ktorý vyrába stredné taktické automobily pre pozemné sily USA, podpísal dohodu so spoločnosťou DaimlerChrysler. Spoločnosť TVS na základe tejto dohody získala exkluzívne obchodné práva pri predaji vozidiel radu Mercedes Benz G-Wagen vládny inštitúciám Spojených štátov amerických.

Americká spoločnosť Textron Systems získala od centra vzdušnej výzbroje USAF kontrakt v hodnote 109 558 400 USD na dodanie deviatej výrobnéj série (Full Rate Production 9) kontajnerových bômb so submuníciou CBU-105B/B (SFW). V deviatej výrobnéj sérii je kontrahovaných 320 kusov leteckých kontajnerových bômb.

Talianske pozemné sily objednali od švédsko-britského výrobcu Alvis Hägglunds ďalších 34 pásových transportérov Bv206S a 12 modernizovaných pásových transportérov Bv206. Objednávka v hodnote približne 225 miliónov švédskych korún je druhou fázou programu, v ktorom je naplánovaný nákup celkovo 189 transportérov Bv206.

Americký výrobca Boeing vybral firmu Harris Corporation za dodávateľa prijímača globálneho družicového navigačného systému odolného proti rádioelektronickému rušeniu pre novú leteckú navádzanú bombu SDB amerických vzdušných síl. Prvá dodávka nových bômb SDB je naplánovaná na október 2005.

Aegis BMD

– štvrtý raz úspešne

Úsilie Spojených štátov amerických – vyvinúť efektívny a účinný obranný štít proti balistickým riadeným strelám – už prináša, napriek celému radu technických i finančných problémov, aj pozitívne výsledky. Svedčí o tom štvrtá úspešná letová skúška systému Aegis BMD a SM-3, ktorá sa uskutočnila 11. decembra tohto roku.

Standard Missile 3 štartuje z vertikálneho odpaľovacieho zariadenia VLS Mk 48 krížnika USS Lake Erie (CG 70)

Poslaním americkej Agentúry pre protiraketovú obranu MDA (Missile Defense Agency) je vyvinúť a zaviesť do výzbroje integrovaný systém obrany proti balistickým raketovým riadeným strelám BMDS (Ballistic Missile Defense System), ktorý má zabezpečiť niekoľkoúrovňovú obranu USA, ako aj proti ich operačne nasadeným bojovým silám, priateľským krajinám a spojencom, proti balistickým riadeným strelám všetkých kategórií a dosahov a v ktorejkoľvek fáze ich letu. MDA zodpovedá za výskum, vývoj, skúšky a vyhodnocovanie všetkých úloh v rámci BMDS.

Viacúrovňovosť obranného systému znamená, že má byť schopný ničiť balistické riadené strely (RS) vo všetkých fázach letu – aktívnej (boost phase, od vypustenia až do skončenia činnosti pohonnej sústavy), strednej (mid-course phase, keď RS stúpa zotrvačnosťou do horných vrstiev atmosféry alebo do kozmického priestoru, dosahuje vrchol dráhy a potom začne klesať) a koncovej (terminal phase, keď RS alebo len jej bojová hlavica vstupuje do hustých vrstiev atmosféry a smeruje na cieľ).

Námorný segment BMDS

Tento prvok protiraketovej obrany je určený proti balistickým RS krátkého a stredného dosahu nachádzajúcim sa v strednej fáze (mid-course phase) letu. S dosiahnutím začiatkovej operačnej spôsobilosti sa počíta okolo roku 2006. Ďalšie testy v budúcnosti by mali posúdiť schopnosť systému ničiť RS nachádzajúce sa nižšie v exoatmosfére.

Základom segmentu Aegis BMD/Standard Missile 3 (SM-3) je námorný zbraňový systém Aegis (Aegis Weapon System – AWS), ktorým sú vybavené krížniky triedy Ticonderoga a torpédoborce triedy Arleigh Burke. Srdcom systému je multifunkčný rádiolokátor AN/SPY-1B(V) s počítačovým systémom AN/UYK-43/44 a dátovým displejovým systémom UYS-20. Riadená strela SM-3 má na rozdiel od štandardnej verzie SM-2 Block IV tretí stupeň s raketovým motorom na TPL, štvrtý stupeň s kinetickou bojovou časťou a špeciálny nosový kužeľ.

Vývoj je rozdelený do niekoľkých blokov. Začiatok predstavoval program TERRIER Lightweight Exo-Atmospheric Projectile (LEAP), ktorý zahŕňal štyri letové testy v rokoch 1992 až 1995. Nasledoval projekt Aegis LEAP Intercept (ALI) na overenie exoatmosférického navedenia protiraket SM-3 na cieľ pomocou systému Aegis. Úspešné letové testy FM-2 a FM-3 sa uskutočnili v januári 2002 a v júni 2002. Prechod z ALI na testovanie schopností Aegis BMD Block 2004 sa začal úspešnou letovou skúškou FM-4 v novembri 2002 a pokračoval čiastočne neúspešnou skúškou FM-5 v júni 2003, pri ktorej sa nepodarilo zasiahnuť cieľ. Letové testy Aegis BMD Block 2004 budú pokračovať až po FM-9. Block 2006 a Block 2008 sa zameria na zlepšenie rozlišovacej schopnosti radaru. V rámci Block 2010

sa protiraketová obrana integruje do námorného systému s otvorenou architektúrou.

Skúška FM-6

Letová skúška číslo 6 (Flight Mission 6, FM-6) z decembra tohto roku mala predovšetkým zistiť výkonnosť kombinácie Aegis krížnik – Aegis torpédoborec a

overiť jej schopnosť vyhľadať vo veľkej vzdialenosti útočiacu RS, sledovať ju a naviesť na ňu protiraketu s kinetickou bojovou časťou.

Cieľovú riadenú strelu Aries (s motorom z druhého stupňa strategickkej RS Minuteman I) vypustili zo strelnice Pacific Missile Test Range Facility na ostrove Kauai (Havajské ostrovy). Vypustenie zaregistroval predsunutý torpédoborec USS Russell, ktorý odovzdal údaje o parametroch dráhy RS krížnikovi USS Lake Erie (CG 70). Z krížnika odpálili riadenú strelu SM-3 s kinetickou bojovou časťou, ktorá zasiahla cieľ vo výške 137 km pri rýchlosti zblíženia 3,7 km.s⁻¹.

Andrej GÁFRIK, Foto US Navy

Cieľová RS Aries nasnímaná infračerveným senzorom kinetickej bojovej

časti protiraket SM-3 bezprostredne pred zásahom (skúška FM-4).

Robot pre námornú pechotu

Jednoduchý, odolný, trvanlivý, mnohofunkčný, modulárny, ľahko transportovateľný – to sú len niektoré z mnohých charakteristík, ktorými by sa mal vyznačovať taktický diaľkovo ovládaný pozemný prostriedok (Tactical Unmanned Ground Vehicle – TUGV) vyvíjaný pre námornú pechotu USA v rámci programu Gladiátor.

Trvalou snahou všetkých ozbrojených síl je čo najviac znížiť riziko usmrtenia alebo zranenia vlastných vojakov pri plnení bojových úloh. Jednou z možností, ktorá sa dnes dostáva čoraz viac do popredia, je používať na plnenie celého radu úloh bezosádkové alebo diaľkovo ovládané prostriedky. Takéto zariadenia sa vyvíjajú nielen pre vzdušné, ale aj pozemné sily.

Gladiátor do prvej línie

Námorná pechota USA (US Marine Corps – USMC) v rámci programu Gladiátor vyvíja diaľkovo ovládané vozidlo TUGV, ktoré by mohlo slúžiť na prieskum, pozorovanie, zameriavanie cieľov, žienijný prieskum, zadymovanie, palebnú podporu (usmrcujúcimi i neusmrcu-

Technologický
demonštrátor TUGV
Gladiátor na pásovom podvozku.
Foto Systems Command

júcimi zbraňami), komunikáciu, klamanie protivníka (elektronické i akustické), bojové zásobovanie a boj proti ostreľovačom. To je veľmi široké spektrum činností, preto by vozidlo malo mať vymeniteľné moduly MPM (Mission Payload Module) s vybavením a výzbrojou zodpovedajúcou určenej bojovej úlohe. Dosiaľ prebieha vývoj, ale predpokladá sa, že prvé štyri vozidlá by prvá expedičná jednotka námornej pechoty mala dostať v roku 2007 a v roku 2008 by štyri vozidlá mohol mať každý peší prápor USMC.

Úrad pre námorný výskum udelil štrnásťmesačné kontrakty na druhú fázu vývoja systému Gladiátor dvom vývojovo - výrobným zoskupeniam – Team Excalibur (dostal 2,3 mil. USD) vedie Carnegie Mellon University's National Robotics Engineering Consortium a Team Retiarius (získal 2 mil. USD) vedie spoločnosť Lockheed Martin.

Široké spektrum úloh

TUGV Gladiátor predovšetkým zníži riziko, že príslušníci vzdušno-pozemných účelových zoskupení námornej pechoty (Marine Air-Ground Task Force – MAGTF) budú vystavení nepriateľskej palbe, rôznym pascám alebo účinkom zbraní hromadného ničenia. Zlepší schopnosť veliteľov na taktickej úrovni zisťovať, identifikovať, lokalizovať a neutralizovať bojové aktivity protivníka, chemické a biologické bojové látky alebo neprístupný terén. Zabezpečí dodávanie informácií v reálnom čase, umožní zvýšiť operačné tempo a zefektívni bojové úsilie, pretože nahradí časť personálu potrebného na plnenie bojových úloh.

Gladiátor sa uplatní aj pri humanitárnych a mierových operáciách.

V súčasnosti testované technologické demonštrátory TUGV majú dĺžku približne 180 cm, šírku 110 cm, výšku 130 cm a hmotnosť asi 800 kg. Používajú kolesový alebo pásový podvozok. Ich výzbroj a výstroj môže zahŕňať guľomet M240G alebo M249, samopal UZI, pancierovku SMAW, PTRS TOW, vrhače dymových a slzotvorných granátov, rádiový a chemický detektor, dennú a nočnú TV kameru, polohový systém, laserový diaľkomer, akustický detekčný systém a zariadenie na ochranu pred neautorizovanou manipuláciou.

Operátor Gladiátora má ovládajúcu jednotku, ktorá váži asi 10 kg, zmestí sa do štandardného batoha a obsahuje rádiostanicu, antény, počítač, batérie, systém GPS a ručný ovládač. TUGV môže riadiť až na vzdialenosť 4 km. Princíp ovládania nie je založený na komplikovanom operačnom systéme, ale podobá sa skôr počítačovým hrám.

Andrej GÁFRIK

Technologický demonštrátor na kolesovom podvozku.
Operátor drží ovládajúcu konzolu
Foto MCB Camp Lejeune

MiG-29M2 MRCA

Nadzvukové bojové lietadlo MiG-29 je dobre známe aj u nás. Je to najvýkonnejší stroj vo výzbroji slovenských vzdušných síl a taktiež aj nášho severného a južného suseda. V týchto vzdušných silách zostanú lietadlá MiG-29 slúžiť do konca tejto dekády.

Samozrejme, v prípade vzdušných síl Slovenska, Poľska aj Maďarska majú tieto lietadlá určité úpravy. Zmeny každý štát realizoval inak, ale cieľ bol vždy ten istý – umožniť týmto lietadlám efektívnu činnosť v zmenenom prostredí. To znamená, že v lietadlách sú minimálne nainštalované iné typy rádiostaníci a identifikačných systémov, ktoré v prípade Poľska, Maďarska a zanedlho aj Slovenska znamenajú schopnosť komunikovať so všetkými spojovacími a veliteľskými zariadeniami aliancie a taktiež možnosť potvrdzovať svoju identitu v priestore kontrolovanom NATO.

Čas samozrejme beží. Vývoj však napreduje priam raketovým tempom a najviac je to citeľné práve v oblasti vyspelých technológií a elektronických systémov. Napriek problémom Ruskej federácie, jej obranného priemyslu a ozbrojených síl, sa vývoj nezastavil ani v tejto krajine. Samozrejme, dávno sú preč časy, keď sa za záujmovú oblasť predaja ruskej špeciálnej techniky považovali krajiny pod vplyvom veľkého impéria. Dnes sa snažia ruskí

výrobcovia a predajcovia preniknúť so svojou technikou skutočne do celého sveta. Špecialisti konštrukčnej kancelárie MiG musia bojovať aj na medzinárodných fórach o to viac, že ruské vzdušné sily si vybrali pre najbližšie desaťročia bojové lietadlá, ktorých základom je konštrukcia konkurenčného stroja Su-27 (Su-27M, Su-27IB). To znamená, že okrem

TECHNICKÉ ÚDAJE

Posádka	2
Vzletová hmotnosť	- normálna - maximálna
Pohonné jednotky	2 x RD-33 séria 3M
Maximálny ťah počas vzletu v režime prídavného spaľovania	2 x 8 700 kg
Maximálna rýchlosť na úrovni mora	1 500 km/h
Maximálna rýchlosť v letovej hladine	2 200 km/h
Operačný dosah	17 500 m
Operačný dolet	
- s palivom vo vnútorných nádržiach	1 700 km
- s 3 prídavnými palivovými nádržami	2 700 km
- s 3 prídavnými palivovými nádržami a jedným tankovaním vo vzduchu	viac ako 5 500 km
Maximálna nosnosť	6 500 kg

čiasťkových modernizácií strojov MiG-29 a MiG-31, ktoré prevádzkujú ruské vzdušné sily, zostal MiG v princípe „na ocot“. Treba bohužiaľ konštatovať, že konštrukčná kancelária MiG sa v žiadnom väčšom obchode v súčasnosti nezúčastňuje (stíhač 5. generácie Suchoj, cvičné a ľahké bojové lietadlo budúcnosti Jakovlev atď). Napriek tomu počas ostatných rokov vytvorili v tejto kancelárii niekoľko konštrukcií, ktoré nepochybne zaujmú.

Základná konštrukcia lietadla MiG-29A (výrobok 9.12A) vznikala na prelome 70. a 80. rokov minulého storočia. Stroj zodpovedá technologicky svojej dobe. Vývoj však stále napreduje a tvorcovia lietadla si to veľmi dobre uvedomujú. Medzičasom vzniklo niekoľko zaujímavých modifikácií pôvodnej konštrukcie.

Zámerne ich nazývam modifikáciami, ale výsledkom sú veľakrát lietadlá, ktoré pripomínajú pôvodný stroj len svojím názvom a celkovými tvarmi.

Jedným z týchto strojov je viacúčelové bojové lietadlo MiG-29M2, známe aj pod

Prednej kabíne dominuje dvojica viacúčelových farebných obrazoviek a rozmerný prieťahový indikátor

skratkou MRCA (Multi Role Combat Aircraft). Jeho základom nie je úplne pôvodná konštrukcia MiG-29A (9.12 A), ale modernizovaný stroj MiG-29M (výrobok 9.15). Modernizované lietadlo MiG-29M začalo vznikať ešte v prvej polovici 80. rokov minulého storočia. Má aerodynamicky zmenený drak, väčšie palivové nádrže a výkonnejšie pohonné jednotky. Oproti základnej verzii je vybavený úplne novou palubnou elektronikou, novou škálou protiletadlovej aj protizemnej riadenej výzbroje, až ôsmimi podkrídlými pylónmi na nesenie výzbroje a zariadení

MiG-29M2 je vybavený integrovaným výsuvným zariadením na tankovanie paliva počas letu

ním na tankovanie paliva počas letu. Pracovisko pilota má elektronické ukazovatele a riadenie fly-by-wire s ovládaním typu HOTAS. Tento ambiciózny program skončil postavením šiestich prototypov a nedokončením skúšok. Zasa jedna obeť geopolitických a ekonomických zmien v našom priestore.

Program čiastočne oživil snahy Ruska postaviť nejaké moderné nadzvukové viacúčelové bojové lietadlo, ktoré dokáže na medzinárodných trhoch konkurovať viacúčelovým strojom kategórie F-16C/D alebo Mirage 2000-5 Mk.2. Vývoj konštrukcie MiG-29M2 forsíroval ohlásený konkurz na nové viacúčelové bojové lietadlo pre vzdušné sily Malajzie, kde mali nové stroje doplniť osem amerických F/A-18D. Na konci minulej dekády bol prestavaný štvrtý prototyp lietadla MiG-29M (154) do podoby dvojmiestneho nadzvukového viacúčelového bojového lietadla MiG-29M2. A toto už je stroj, ktorý pôvodnú konštrukciu pripomína naozaj už len svojim názvom. Na lietadlo nainštalovali dvojmiestnu kabínu, ktorá sa podstatne líši od kabíny štandardného cvično-bojového stroja MiG-29UB (9.51) nielen vybavením, ale aj krytom. Pracoviská oboch členov posádky sú vyba-

vené farebnými viacúčelovými zobrazovacími jednotkami. Letový riadiaci systém je typu fly-by-wire s tromi kanálmi a štvornásobným zálohovaním. V stroji MiG-29M2 je použitý koncept HOTAS, ktorý je unifikovaný s lietadlami MiG-29K

nym a pohyblivým pozemným cieľom. Nomenklatúra podvesovanej výzbroje zahŕňa všetky aktuálne typy riadenej aj neriadenej raketovej protiletadlovej a protizemnej výzbroje – protiletadlové raketové riadené strely RVV-AE (R-77), R-27ER1, R-27ET1, R-27R1, R-27T1 a R-73E, protizemné a protirádiolokačné raketové riadené strely Ch-29T, Ch-29L, Ch-31A, Ch-31P a Ch-35E, navádzané bomby KAB-500KR a KAB-500L, neriadene rakety a voľne padajúce letecké bomby. Lietadlo je vybavené jednohlavňovým automatickým kanónom GŠ-301 kalibru 30 mm.

Text a foto
Miroslav GYŮRÖSI

a MiG-29SMT. Lietadlo MiG-29M2 má nové výkonnejšie pohonné jednotky RD-33 série 3M, ktoré majú okrem väčšieho ťahu hlavne predĺženú životnosť. Úplne nová je rádiolokačná stanica Žuk-ME s diaľkovým dosahom až 130 km pri prehľadovom móde proti vzdušným cieľom, s možnosťou generovať elektronickú mapu terénu a sledovať hladinové ciele. Radar môže súčasne sledovať 10 vzdušných cieľov a ostreľovať štyri vzdušné ciele. Bojové lietadlo MiG-29M2 je viacúčelové a dokáže pôsobiť nielen proti širokej škále vzdušných cieľov, ale aj proti stacionár-

Zadná kabína je vybavená trojicou viacúčelových farebných obrazoviek

AVIA B 534

Keď sme v Obrane č. 17/2003 predstavovali britský dvojplôšník Swordfish, konštatovali sme, že vzhľadom na pokrok zbraní v 2. svetovej vojne už patril do kategórie leteckých „dinosaurov“. Napriek tomu pre Spojencov vykonal kus práce.

K takýmto „dinosaurom“ možno zaradiť aj dvojplôšník Avia B-534, ktorý tiež slúžil až do konca vojny. V dôsledku rozbitia ČSR ho už však nemohol využiť štát, v ktorom vznikol.

Dlhý rad stíhačiek Avia

Avia B 534 bola najlepšou čs. predvojnovou stíhačkou. Mala mnohých predchodcov. Prvou stíhačkou firmy Avia sa stal dolnoplošník BH-3, ktorý vzlietol už v roku 1921. V roku 1922 prišla verzia BH-4 a o rok nato BH-6, prvý dvojplôšník s kuriózne menším rozpätím horného krídla. Súbežne postavili aj hornoplošník BH-7 s rovnakým trupom a napokon, tiež v roku 1923, opäť dvojplôšník BH-8. Z typu BH-3 MNO objednalo 10 kusov, ale ďalšie skončili ako prototypy. Vývoj BH-8 zrušili v prospech dvojplôšníka BH-17, z ktorého čs. letectvo prevzalo 24 strojov s označením B 17. Dolnoplošník BH-19, nadväzujúci na BH-3, tiež neuspel a prvou stíhacou Aviou vyrábanou vo veľkej sérii sa v roku 1925 stal dvojplôšník BH-21, ktorý ako B 21 v počte 139 kusov slúžil

v čs. letectve do roku 1933 a v licencií ho vyrábali i v Belgicku. Nasledovali dvojplôšníky BH-21, BH-26 a BH-33 a v roku 1932 sa konečne objavila Avia B 34, priama predchodkyňa Avie B 534.

Avia B 34 a Avia B 534

Stíhačku B 34 navrhol Ing. František Novotný. Išlo o jednomiestny dvojplôšník s celokovovou konštrukciou potiahnutou plátnom a 12-valcovým motorom Hispano-Suiza (HS 12Nbr) s výkonom 740 k. Keďže skúšky ukázali nedostatky, podstúpil prototyp viacero úprav a ako B 34/1 dostal napríklad novú vrtuľu, väčšiu smerovku i nový motor Škoda Vr 30 (licenčný HS 12Nbr) s výkonom 760 k. Tento stroj s rozpätím 9,40 m, dĺžkou 7,25 m, vzletovou hmotnosťou 1 730 kg a doletom 600 km mal maximálnu rýchlosť 315 km.h⁻¹ a niesol dva 7,7 mm guľomety vz. 28 v trupe, ktoré strieľali cez okruh vrtule. Pri ďalšom vývoji B 34 skúšali viaceré motory – napríklad Walter Mistral 14Kbs (800 k), Avia Rr 29 (600 k), AS Panther (650 k) či HS 12Xbrs (690 k). Napokon do druhého prototypu B 34/2 nainštalovali HS 12Ybrs s výkonom 860 k. Dva 7,7 mm guľomety, ktoré boli dočasne v dolnom krídle, opäť premiestnili na ľavý bok trupu. Takto upravený stroj v roku 1933 premenovali na B 534/1 a Avia dostala objednávku na 146 kusov.

Sériové B 534.I (1. séria) sa od prototypu líšili iba inými krytmi kôl podvozka a upravenou kabínou. Poháňal ich licenčný motor Avia HS 12Ydrs s výkonom 830 k a výzbroj tvorili štyri 7,7 mm guľomety vz. 28 alebo vz. 30., dva v trupe a dva v dolnom krídle. V 2. sérii boli už všetky guľomety v trupe a potom vyrobili 54 strojov kanónovej verzie Bk 534,

ktorá mala v trupe dva guľomety a v dutej hriadieli vrtule 20 mm kanón Oerlikon FFS. Keďže jeho nabíjanie robilo problémy, nahradili ho neskôr tretím 7,7 mm guľometom vz. 30. Avie B 534 1. a 2. série i verzia Bk 534 mali rozpätie 9,40 m, dĺžku 8,20 m, vzletovú hmotnosť 1 913 kg, dolet 580 km a maximálnu rýchlosť 340 km.h⁻¹.

Prechodným typom B 534 boli nepatrne modifikované stroje 3. série, ktorých vyrobili iba 26 kusov. Po nich prišla definitívna verzia B 534.IV (4. séria). Tá dostala novú dvojlistú kovovú vrtuľu namiesto drevenej a jej pilotný priestor chránil dozadu odsuvný kryt prechádzajúci do zvýšeného chrbta trupu. Motor, rozpätie, dĺžka i dolet boli rovnaké ako pri strojoch 1. a 2. série, vzletová hmotnosť mierne vzrástla na 1 985 kg, ale, čo bolo najpodstatnejšie, vďaka lepšej aerodynamike stúpla i maximálna rýchlosť na 405 km.h⁻¹.

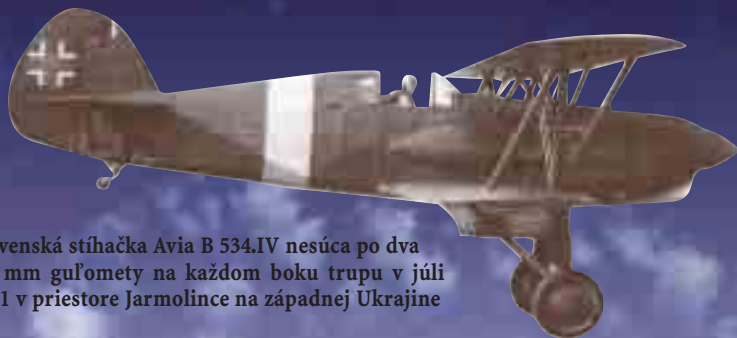
Na oboch stranách frontu

Pri zániku ČSR v marci 1939 disponovalo čs. letectvo asi 450 strojmi B 534 a Bk 534. Na Slovensku (v Piešťanoch a Spišskej Novej Vsi) v tom čase bolo 66 B 534 a 15 Bk 534. Z ukoristených lietadiel predali Nemci 78 strojov Bulharsku a zvyšné, najmä najmodernejšie B 534.IV zaradili do svojej Luftwaffe.

Slovenské Avie podstúpili prvé boje už koncom marca 1939 v tzv. Malej vojne s Maďarskom, v septembri 1939 sa zapojili do poľského ťaženia a v lete 1941 začali pôsobiť i na východnom fronte. Na jeseň 1944 niekoľko týchto nezabudnuteľných strojov pomáhalo jednotkám 1. čs. armády počas bojov v SNP.

PhDr. Ján DOLINAY

Slovenská stíhačka Avia B 534.IV nesúca po dva 7,7 mm guľomety na každom boku trupu v júli 1941 v priestore Jarmolince na západnej Ukrajine

Avia B-534 výrobného čísla 571. Zobrazený stroj slúžil ako pohotovostný v cvičnej letke Slovenských vzdušných zbraní. Trenčín 1943

Ján Pálfi

Máloktorý uhorský šľachtický rod sa mohol v 16. až 18. storočí pochváliť toľkými schopnými veliteľmi, ako rod Pálfiovcov. V rokoch 1683 a 1737 v bojoch v Uhorsku, na Balkáne, v Sedmohradsku, Taliansku a v Porýní zahynulo desať príslušníkov tohto rodu, medzi nimi traja generáli. Medzi tých, ktorí sa najvýraznejšie zapísali do dejín, patrila hrdina protitureckých bojov počas pätnásťročnej vojny Mikuláš Pálfi (OBRANA, 24/2002) a cisársky maršal, istý čas hlavný veliteľ vojsk v Uhorsku – Ján Pálfi.

Ján sa narodil na hrade Červený kameň roku 1663. Jeho otec bol strážcom koruny a matka pochádzala z vplyvného rakúskeho rodu Harrachovcov. V roku 1681 vstúpil dobrovoľne do armády. O dva roky sa zúčastnil na obliehaní Ostrihomu, na bojoch pri Viedni a pri Parkane a na oslobodzovacích bojoch proti Turkom. Vyznamenal sa pri obliehaní a dobytí Budína roku 1686 a stal sa pobočníkom Karola Lotrinského (OBRANA, 18/2003). Spolu s ním bojoval istý čas na západnom bojiisku proti Francúzom. V roku 1700 bol povýšený do hodnosti podmaršala.

V boji proti kurucum

Keď sa roku 1703 rozhorievalo Rákociho povstanie, prezident viedenskej Dvorskej vojenskej rady Eugen Savojský (OBRANA, 19/2003) osobne prišiel do Bratislavy, nechal posilniť moravské hranice a za hlavného veliteľa menoval Siegberta Heistera. Jeho zástupcom sa stal Ján Pálfi, ktorý získal aj hodnosť chorvátsko-dalmatinského a slavónskeho bána.

V auguste roku 1705 sa Rákoci pokúsil zastaviť postup Herbevilovej armády pri Budmericiach. Najskôr sa zdalo, že kuruci vyhrajú. Potom zaútočilo Pálfiho jazdecké. Dostal sa do tyla protivníka a zaútočil zo strany, z ktorej kuruci útok nečakali. Koordinovaný nápor Herbevillu a Pálfiho potom rozhodol o výsledku bitky. Kuruci z bojiska chaoticky ustúpili. V nasledujúcich rokoch Pálfi bojoval v Zadunajsku.

Mal rozhodujúci podiel aj na víťazstve cisárskych vojsk v bitke pri Trenčíne v auguste 1708. Heister k Trenčínu prichádzal z juhovýchodu a jeho predvoj tvorilo Pálfiho jazdecké. Keď ale zistil výhodné postavenie Rákociho vojsk a početnú prevahu jeho oddielov, rozhodol sa úhybným manévrom stiahnuť k Trenčínu pod ochranu diel tunajšej cisárskej posádky. Jeho pohyb Rákoci považoval za vhodný na to, aby zaútočil. Dal rozkaz na paľbu a nariadil veliteľovi časti jazdeckej Pekrymu, aby z pravej strany vpadol do tyla cisárskych vojsk. Ten však začal viesť svoje jazdecké cez úzky násep medzi dvoma rybníkmi a keď ho upozornili, že tento terén je pre jazdecké nebezpečný, dal rozkaz na ústup. To však spôsobilo zmätok, ktorý využil v bojoch skúsený Pálfi. Vyžiadal si súhlas Heistera a zaútočil. Pekryho jazdecké sa

Z listu princa Savojského

„Jazdecké Vašho Veličenstva, napriek tomu, že nemalo dostatočný priestor na rozvinutie a muselo útočiť po plukoch, ba po práporoch, predsa získalo pre seba veľkú česť a slávu, lebo veru urobilo všetko pre to, čo od jazdeckého možno očakávať.“

dalo na útek. Keď Heister videl Pálfiho úspech, zastavil svoj postup a vrhol do útoku ďalšie sily. Pri Trenčíne bola porazená najkvalitnejšia kurucká armáda. Roku 1710 Pálfiho menovali hlavným županom Šarišskej stolice a tiež hlavným veliteľom cisárskych vojsk v Uhorsku. Udelili mu aj hodnosť maršala.

Po skončení bojov s kurucmi sa Pálfi pod hlavným velením Eugena Savojského

zapojil do vojny proti Turkom, ktorá vypukla v lete 1716. Stal sa veliteľom jazdeckého. Začiatkom augusta na čele 3 500 jazdcov prekročil Dunaj s cieľom získať údaje o tureckých silách. Pri Petrovaradíne aj napriek tureckej prevahe bojoval a ustúpil až po odrazení tureckého útoku, keď mu došli zásoby munície. V boji bol ranený do ruky. Pri Petrovaradíne mal Pálfi rozhodujúci podiel na víťazstve kresťanských vojsk. Na bojovom poli zostalo okolo 30-tisíc tureckých vojakov. Vojenská iniciatíva naďalej zostávala v rukách cisárskych vojsk. Ešte v lete 1716, aj za príspevania Pálfiho jazdeckého, obsadili Temešvár (Timisoára) a v auguste 1717 začali obliehať Belehrad.

Protiturecké ťaženie

Turci vyslali veľkú oslobodzujúcu armádu. V krvavej bitke, ktorá sa odohrala 16. augusta 1717, vyšli cisárski víťazne. Bitku začalo Pálfiho jazdecké nadranom v hustej hmle, prekvapivým útokom na ľavé krídlo tureckej zostavy, ktoré zatlačil až k rieke Sáve a tam zničil. Boj však napriek tomuto úspechu bol dlho nerozhodný. Až zničujúci útok záloh pod velením Eugena Savojského rozhodol o výsledku boja. Turci, prenasledovaní Pálfiho jazdeckým, sa dali na ústup. Dva dni po tomto víťazstve turecká posádka Belehradu kapitulovala. V tejto bitke boli Eugen Savojský i Ján Pálfi ranení. Svojmu zraneniu podľahol aj syn Pálfiho staršieho brata Karol Pálfi a v boji zahynul aj syn Jána Pálfiho podplukovník Ján Pálfi. V bojoch pri Parme roku 1734 padol aj jeho druhý syn plukovník Mikuláš Pálfi. Rok po víťazstve pri Belehrade bol v Požarevci uzavretý mier, ktorým územie Uhorska bolo definitívne oslobodené spod tureckej nadvlády.

Ján Pálfi sa v roku 1724 stal uhorským miestodržiteľom, roku 1731 krajinským sudcom a sudcom sedmipanskej tabule. Od roku 1732 až do svojej smrti bol dedičným hlavným kapitánom Bratislavského hradu a županom Bratislavskej stolice. Roku 1740 sa stal nositeľom Radu zlatého rúna a nová panovníčka Mária Terézia ho vymenovala do funkcie skutočného dvorského tajného radcu. Stal sa uhorským palatínom a od roku 1742 hlavným veliteľom cisárskych vojsk v Uhorsku. Ján Pálfi za svojho dlhého života slúžil štyrom Habsburským panovníkom. Patrila medzi najschopnejších vojvodcov prvej tretiny 18. storočia. Zomrel roku 1751 v Bratislave. Tu ho aj pochovali v Dóme sv. Martina.

PhDr. Vojtech DANGL, CSc.
Vojenský historický ústav

Jozef Bystrický: Vážme si minulosť

Vojenský historický ústav v Bratislave onedlho oslávi desiate výročie svojho vzniku. S jeho súčasným riaditeľom doc. PhDr. Jozefom Bystrickým, CSc., sme sa zhovárali o minulosti, súčasnosti, ale hlavne budúcnosti ústavu a jeho odborných pracovísk.

■ **Desať rokov v histórii je krátky čas. Čo všetko sa udialo u vás za toto obdobie?**

Vojenský historický ústav (VHÚ) vznikol 1. mája 1994 ako vedeckovýskumné, archívne a múzejné zariadenie MO SR pre oblasť vojenskej histórie. Od 1. januára 1998 pôsobí ako rozpočtová organizácia. Jeho pôsobnosť je determinovaná povinnosťou zabezpečovať rozvoj slovenskej vojenskej historickej vedy, vojenského archívnictva, vojenského múzejníctva, špecializovanej vedeckej knižnice, všestrannej starostlivosti o národné kultúrne pamiatky a kultúrne pamiatky v správe ústavu. Dôležitú súčasť činnosti ústavu predstavuje aj spolupráca s pracoviskami a stavovskými organizáciami príbuzných vedných odborov, s vysokými školami, múzeami a archívmi na území SR a so zahraničnými inštitúciami a medzinárodnými organizáciami podobného odborného zamerania.

■ **Ktoré zariadenia rezortu obrany patrí pod VHÚ?**

Popri riaditeľstve ústavu k nemu patrí odbor vojenskohistorických výskumov so sídlom v Bratislave, Vojenský historický archív (VHA) s dočasným sídlom v Trnave a Vojenské historické múzeum s pracoviskami v Piešťanoch, Novom Meste nad Váhom a vo Svidníku. Do organizačnej štruktúry ústavu patrí taktiež Vojenská správa budov. Medzi užívateľov výsledkov práce odborných pracovísk ústavu patrí najmä MO SR, pre ktoré pripravujeme expertízy, vojenskohistorické analýzy, odborné stanoviská a podkladové materiály, návrhy príhovorov a prejavov, vojenskú symboliku a publikačnú činnosť. Spolupracujeme s Vojenskou kanceláriou prezidenta SR a Ozbrojenými silami SR. Ďalšie druhy výstupov z VHÚ sú určené na

podporu rozvoja vzdelávania a výchovy; na odbornú, metodickú a materiálnu pomoc vojenským útvarom v oblasti práce s vojenskými tradíciami, ako aj pre štátne orgány, inštitúcie a organizácie. Myslíme aj na odbornú a laickú verejnú sprístupňovaním najnovších poznatkov vojenskej historickej vedy prostredníctvom publikačnej činnosti, seminárov, konferencií, prednášok, výstav, poskytovania archívnych a knižničných služieb.

■ **V poslednom čase sa aj tak trochu polemicky hovorí o expozícii letectva a protivzdušnej obrany v Košiciach, ktorú máte vybudovať spoločne so Slovenským technickým múzeom (STM).**

Iniciatíva v tomto smere vyšla zo strany prezidenta SR, ktorý podnietil aj podpísanie Dohody medzi MO SR a Ministerstvom kultúry SR o spolupráci na úseku múzejnej činnosti. Rezort sa dohodou podpísanou 23. septembra 2003, zaviazal zriadiť expozície letectva a protivzdušnej obrany v Košiciach ako organizačnej zložky VHÚ a vytvárať podmienky na ďalší rozvoj múzejných činností a prezentáciu letectva a leteckej techniky. Z hľadiska praktickej realizácie dohody možno konštatovať, že VHÚ prevzal do správy potrebný nehnuteľný majetok na letisku v Košiciach a požiadal o pridelenie nutných rozpočtových prostriedkov na vybudovanie jeho časti expozície. Vykonali sme predbežný výber m ú z e j n ý c h

predmetov, ktoré by mali byť v expozícii vystavené, a časť z nich už premiestnil do jej priestorov. V spolupráci so STM boli konkretizované požiadavky na stavebné práce podmieňujúce zriadenie expozície a jej sprístupnenie pre verejnosť v roku 2004. V riešení je vypracovanie príslušnej projektovej dokumentácie. Zo strany MO SR, ako zriaďovateľa VHÚ, zostáva doriešiť zabezpečenie personálnych podmienok na zriadenie a prevádzkovanie expozície v súlade so zákonom o múzeách a galériách a o ochrane predmetov múzejnej a galerijnej hodnoty. Realizácia dohody však nie je bez problémov. Tie okrem iného súvisia s nie vždy správnym pochopením záväzkov zainteresovaných strán a akceptovaním toho, že vzájomná spolupráca VHÚ a STM musí prebiehať na základe rešpektovania povinností, práv a oprávnených záujmov oboch subjektov.

■ **Ktoré z úloh ústavu v roku 2004 považujete za prioritné?**

Jedna z nich – výstavba expozície v Košiciach – už bola spomenutá. V súvislosti s ňou však treba uviesť, že v oblasti múzejnej činnosti je prioritou aj pokračovanie v realizácii schválenej koncepcie výstavby Vojenského historického múzea v Piešťanoch, na ktorú, žiaľ, v roku 2003 ústavu neboli pridelené žiadne finančné prostriedky. Jej súčasťou je aj vybudovanie a otvorenie dlhodobej výstavy na letisku Piešťany. V súvislosti so skvalitnením pracovných podmienok riaditeľstva ústavu, odboru vojenskohistorických výskumov a VHA, ako aj so zvýšením úrovne ochrany archívnych dokumentov, podmienok na ich sprístupňovanie a skvalitňovaním archívnych služieb sú mimoriadne dôležité úlohy spojené so spravidzkovaním objektov na Krajnej ulici v Bratislave, ktoré po desiatich rokoch provizória umožnia definitívne vyriešiť problém umiestnenia týchto pracovísk. Plnenie týchto úloh, ale nielen ich, však bude v podstatnej miere ovplyvňovať prístup zriaďovateľa k povinnostiam, ktoré mu vyplývajú z právnych noriem vzťahujúcich sa na múzeá a archívy.

V oblasti vedeckej činnosti vystupuje do popredia uskutočnenie dvoch medzinárodných konferencií, a to k 60. výročiu Slovenského národného povstania a 60. výročiu Karpatsko-duklianskej operácie, dokončenie V. dielu Vojenských dejín Slovenska a pokračovanie prác na VI. diele tohto projektu tak, aby mohol byť ukončený v roku 2005.

Plukovník v z. doc. PhDr. Jozef Bystrický, CSc., (53) absolvoval v roku 1973 Vojenskú akadémiu Antonína Zápotockého v Brne v odbore dejiny vojenského umenia. Štrnásť rokov pracoval ako pedagóg a od roku 1991 ako vedecký pracovník v rámci rezortu obrany. V máji 1994 sa stal prvým riaditeľom Vojenského historického ústavu v Bratislave. V období od septembra 2001 až do marca 2003 pracoval na odbore riadenia štátnej správy na Ministerstve obrany SR. Po výberovom konaní je od 1. apríla 2003 opäť riaditeľom VHÚ v Bratislave.

S.O.S.

Momentálne sa v zbierkach Vojenského historického múzea v Piešťanoch (VHM) nachádza 38 560 kusov rôznych druhov múzejných exponátov. Patria medzi ne militárie, všetky druhy zbraní a techniky, rady a vyznamenania, rovnošaty. V depozite múzea sa nachádza aj 69 kusov tankov a ťažkej obrnenej techniky, lietadlá rôznych typov od L-29 a L-39 až po nadzvukové MiG-21 a MiG-23 darovaný z Českej republiky, Su-22, Su-25, dopravné Jak-40, vrtuľníky rôznych typov, 51 kusov techniky protivzdušnej obrany a vyše 100 kusov automobilovej techniky rôznych druhov.

Dvadsaťšiesteho apríla 1994 vydal vtedajší minister obrany SR Pavol Kanis rozkaz č. 27, v ktorom rozhodol o zriadení Vojenského historického ústavu, ako pracoviska základného vojensko-historického výskumu, archívneho a múzejného zariadenia rezortu MO SR.

„V Trenčíne začala malá skupinka nadšencov budovať základy vojenského múzea,“ spomína na začiatky súčasný riaditeľ VHM pplk. Peter Kadlec. Do depozitu na trencianskom letisku a v Novom Meste nad Váhom sa začali zhromažďovať prvé trojrozmerné múzejné predmety a ťažká technika. Trenčín nebol vybratý náhodne. „Predpokladali sme, že v budúcnosti budeme využívať tamojší vojenský opravárenský podnik 027 a letecké opravovne na zabezpečenie opráv a renováciu bojovej, pozemnej a leteckej techniky, pretože stroje prichádzajúce do múzea sú vo veľmi zlom technickom stave. Vďaka dobrej spolupráci s obidvoma podnikmi sa nám podarilo zreštaurovať niekoľko kusov techniky z výzbroje našich ozbrojených síl,“ uviedol riaditeľ múzea.

Kam s múzeom?

Na jeseň v roku 1996 sa skončila verejná súťaž na spracovanie projektu múzejného komplexu v Trenčíne. „Bohužiaľ, zostalo len pri plánoch. V depozite na letisku a v Novom Meste nad Váhom pribúdali exponáty, zbrane, rovnošaty a vyznamenania. Najzaujímavejšie exponáty nezostávajú ukryté pred verejnosťou. Prakticky od vzniku múzea môžu naše vzácne exponáty obdivovať návštevníci na rôznych podujatiach a výstavách po celom Slovensku. Okrem toho sa pravidelne zúčastňujeme na medzinárodných výstavách IDET V Trenčíne,“ skonštatoval pplk. Kadlec.

Prakticky až do 9. októbra 2001, keď na 3. mimoriadnom kolégiu ministra obrany SR bola prijatá koncepcia Vojenského historického múzea, s dôrazom na vybudovanie jednotného prevádzkovo-depozitno-expozičného komplexu VHM v posádke Piešťany, sa neustále polemizovalo o umiestnení múzea. V istom období sa dokonca hovorilo o komárňanskej pevnosti.

Prvého septembra 2003 bolo riaditeľstvo a múzejné oddelenie redislukované z Trenčína do Piešťan a zmenil sa aj názov inštitúcie. Z pôvodného Vojenského múzea Trenčín vzniklo VHM Piešťany.

Veľké sťahovanie

Pracovníci VHM dostali v Piešťanoch veľkorysý priestor, ale to je všetko. Ide o kasárne SNP, letiskový hangár s dvoma halami a priľahlé plochy. Na ich opravu potrebuje VHM desiatky miliónov korún, ktoré ale nie sú. A tak v tomto a nasledujúcom roku sa počíta s rekonštrukciou len tých najdôležitejších objektov. Najväčšia technika je uložená v rekonštruovanom hangári a dvoch priľahlých halách.

„Pri sťahovaní z Trenčína nám pomohli pracovníci veliteľstva výcviku a podpory z Trenčína a veliteľstva vzdušných síl zo Zvolena. Do rekonštruovaných priestorov v Piešťanoch bolo zatiaľ prevezených niekoľko desiatok kusov techniky z Trenčína a deklarovaných miest. V spolupráci so zložkami generálneho štábu by sme mali presťahovať i ďalšiu techniku do polovice tohto roku,“ dozvedáme sa od riaditeľa VHM.

Od prvého januára 2004 má riaditeľ múzea na tabuľkách jedného profesionálneho vojaka a 15 zamestnancov. Z toho jeden zamestnanec pracuje v depozite v Novom Meste nad Váhom a sedem vo svidníckom múzejnom oddelení. Len na porovnanie, vo vojenských múzeách

v Poľsku, Česku, Maďarsku a Belgicku pracuje niekoľkonásobne viac zamestnancov (približne 80-120 ľudí). V týchto krajinách je vecou cti najvyšších predstaviteľov rezortov obrany a generálnych štábov pomáhať pri budovaní múzeí.

Prvého septembra 2004 by mala byť otvorená prvá časť expozície v Piešťanoch - Výzbroj čs. armády od roku 1945. Bude to dočasná expozícia až do vybudovania centrálnej vojensko-historickej expozície v kasárňach SNP, ktoré sú súčasťou VHM. „Ak nám vo väčšej miere nepomôže rezort obrany a všetci sa budú spoliehať len na to, že budovanie VHM je iba záležitosťou vojenského historického ústavu, tak sa nám nikdy nepodará dosiahnuť úroveň porovnateľnú s civilizovanými štátmi, kde si dokážu vážiť vlastnú históriu,“ poznamenal s očakávaním v hlase riaditeľ VHM.

Cieľ do budúcnosti je jednoznačný – dobudovať VHM s celoštátnou pôsobnosťou na piešťanskom letisku. Súčasťou VHM bude aj naďalej múzejné oddelenie vo Svidníku. Medzi prvými, ktorí sa rozhodli pomôcť pracovníkom múzea pri budovaní expozície, bol piešťanský Klub vojenských dôchodcov. „Sú to ľudia, ktorí pracovali s technikou, majú bohaté skúsenosti s ošetrovaním a údržbou väčšiny exponátov. Je tu stále dosť práce a pri príprave expozície sa nám zide každá ruka,“ mieni pplk. Kadlec.

Dvojstranu pripravil Milan ČIPKA

Depozit na piešťanskom letisku

Operácie v počítačových sieťach

Najmä po pražskom zasadnutí Severoatlantickej rady 21. novembra 2002, kde sa okrem iného rozhodlo „posilniť našu schopnosť brániť sa proti kybernetickým útokom“, sme sa mohli intenzívnejšie stretávať najmä s otázkami typu: Sú „digitálne vojny“ alebo „kybernetické vojny“ (alebo vo vojenskej terminológii operácie v počítačových sieťach) reálne? Môžu skutočne spôsobiť ekonomické škody a straty na životoch? Môžu ich chudobné štáty využiť a integrovať, alebo dokonca nahradiť drahé zbraňové systémy? Dokážeme sa proti informačným útokom účinne chrániť a brániť?...

Digitálne vojny možno považovať za špecifickú formu informačnej vojny, ktorej pôvod sa odvodzuje od vojny v Perzskom zálive, keď koalícia jednoducho zničila iracké informačné systémy. Terajšie použitie termínu však zahŕňa presné bombardovanie informačnej infraštruktúry protivníka, kybernetický terorizmus, kybernetický zločin, hakerov a ich útoky na komerčné webové stránky a pod.

Digitálne vojny

V súvislosti s kybernetickou vojnou je tendencia v NATO rozlišovať medzi útokmi na počítačové siete a obranou počítačových sietí. Presnejšie teda je, ak budeme hovoriť o operáciách v počítačových sieťach ako o „digitálnych vojnách“ či „kybernetických vojnách“, i keď médiá s obľubou používajú všetky názvy.

V prípade, že naruší veliace, riadiace, komunikačné, počítačové a spravodajské systémy protivníka, bolo by ju možné hodnotiť ako nový nástroj pre elektronickú vojnu. V horšom prípade môžu operácie v počítačových sieťach viesť k strate na ľudských životoch a k značným ekono-

mickým škodám. Pritom útočník spôsobí z hociktorého smeru (napr. získaním neautorizovaného vstupu do počítačov) alebo ďalšími digitálnymi nástrojmi (vírusmi, červíkmi a pod.), ktorých uplatnenie spôsobí i jeho zlyhanie.

Toto zahŕňa i určité atribúty psychologických operácií, spravodajstva z otvorených zdrojov, vstupovania do webových stránok a hakerstvo. Zdá sa, že aplikácia operácií v počítačových sieťach by mohla byť akýmsi náhradníkom psychologickkej „špinavej bomby“ či priamym útokom proti svetovému finančnému/bankovému systému alebo doplnkom iných fyzických útokov (napr. blokovanie komunikačných výstražných systémov). Všetky tieto alternatívy majú svoje výhody a nevýhody. Operácie v počítačových sieťach môžu zväčšovať psychologické následky udalosti so silným citovým významom, pomáhajú šíriť paniku a zmätok. Toto použitie je rýchlejšou a finančne efektívnejšou aplikáciou, ale tiež najslabšie čo do rozsahu zničených vecí a zabíjaných ľudí.

Investori a finančné trhy sú extrémne závislé od každej správy, ktorá môže mať vplyv na svetovú ekonomiku. Zosúladenie útoku tak, aby na jednej strane rozširoval nepriaznivé obchodné informácie a na druhej blokoval (napr. jednoduchým odmietaním služby) komunikáciu do a z niekoľkých predných bánk alebo búrz, by mohlo vážne poškodiť ekonomiku niektorých vyspelých krajín.

Takýto útok by mohol byť na rozhodujúce systémy a mal by konkrétne a možno dlhotrvajúce následky.

Ak v tom figurujú štátni či iní aktéri, tak plánujú a vykonávajú útok na základe včasného a presného spravodajstva a majú predstavu ako poškodiť napríklad ekonomiku cieľového štátu, či budú straty na ľudských životoch (napr.

straty z explózie chemikálií). Príkladom informačnej vojny bol útok 11. septembra, keď bola blokováná (alebo spomalená) prevádzka internetu medzi Európou a Spojenými štátmi americkými na dva dni (pritom jeden z káblov zmizol pod Svetovým obchodným strediskom) a súbežne bol „doručený“ výbuch na finančných trhoch, čo vzápätí urýchlilo úpadok americkej ekonomiky. Potenciálni kybernetickí teroristi mohli operovať iba z krajín so spoľahlivou komunikáciou (nie napríklad v oblasti zaostaleho Afganistanu). Museli mať k dispozícii profesionálne vyskolený personál, aby bola ich práca účinná a zároveň plán, ako fyzický útok koordinovať s kybernetickým útokom.

Kybernetický terorizmus

Pri posudzovaní kybernetického terorizmu by mal byť útok zodpovedajúco ničivý a deštruktívny, aby produkoval strach porovnateľný s fyzickým činom terorizmu. Útok, ktorý vedie k smrti alebo zraneniu tela, rozšírený o úniky energií, havárie lietadiel, kontamináciu vody a ďalšie, je toho príkladom. Neprislúcha mi robiť záver, či tradičnejšie formy teroristických útokov (napr. biologické či bombové) sú nebezpečnejšie. Experti zdôrazňujú, že pokiaľ sú tu takéto riziká, je pravdepodobnosť, že cez počítačové siete externí útočníci môžu znefunkčniť riadiace uzly informačných infraštruktúr.

Nie je náhoda, že niektorí odborníci nazvali operácie v počítačových sieťach aj novou zbraňou masového ničenia v rukách chudobných ľudí. Napríklad Čína sa pokúša adaptovať Maovu koncepciu ľudovej vojny do informačnej vojny zdôrazňovaním, že „každý Číňan s počítačom je vojak“. Ak by sa takéto prístupy hlavne v rozvojových krajinách široko akceptovali, tak potom operácie v počítačových sieťach si zaslúžia ešte väčšiu pozornosť a širšie štúdium v súvislosti s menej vyspelými štátmi. Tieto krajiny by sa mohli stať podporovateľmi operácií v počítačových sieťach. Mohla by ich lákať predstava, že aj s ich malým rozpočtom by mohli ohroziť informačnú infraštruktúru vyspelej krajiny. Pritom by mohli zostať imúnne pred odvetným útokom, lebo sú málo závislé od počítačových sietí.

Informačný útok ponúka priamy prístup k informačnej vojne, na rozdiel napríklad od klamaní, ktoré závisí od toho, či protivník uverí falošnej skutočnosti. Informačný útok sa koná priamo na informácie, bez spoliehania sa na protivníkov vnímanie alebo jeho interpretačné

Foto Jozef MICHNICA

schopnosti. Manipuluje alebo ničí informačné systémy bez toho, že by menil fyzické prvky. Ponúka tiež zníženie spôsobilosti protivníka za minimálneho poškodenia a strát na životoch. Pri informačnom útoku konvenčné druhy zbraní môžu byť použité na iné ciele. Môžeme ním znížiť dôveru protivníka ku vlastnému informačnému systému a zapríčiniť, že sa spolieha na menej technické a v mnohých prípadoch menej bezpečné prostriedky pri zbere rozhodujúcich informácií. Táto bezpečnostná zraniteľnosť umožňuje, že informácie protivníka budú môcť využiť naše sily.

Tisíce internetových serverov, vrátane komerčných a vládnych sietí, môžu čeliť pokusom o narušenie bezpečnosti informačných systémov. Zatiaľ čo veľa z týchto útokov spôsobia hakeri, ktorí spravidla zanechajú svoju voláciu kartu alebo „krikľavé“ následky, mnohí informační útočníci, prenikajúci do sietí s cieľom ich manipulovať či zničiť, nebudú nikdy odhalení. Preto hovoríme o tom, že informačný útok môže byť silný a nebezpečný nástroj informačnej vojny. Jeho sila je v jeho schopnosti ovplyvniť informácie priamo a nezávisle od rozhodovacieho procesu protivníka. Informačný útok je nebezpečný aj v dôsledku prepojenosti informačných systémov a nášho spoliehania sa na ne. Priamym ovplyvnením informácií bez zapríčinenia viditeľných, na prvý pohľad fyzických škôd na informačných systémoch, môže teda zostať určitý čas neodhalený.

V posledných desaťročiach vzrastá závislosť ozbrojených síl od rozhodujúcich digitálnych informácií, komunikačných kapacít, od možností archivovať, spracovávať, prenášať a vizualizovať životne dôležité údaje pri plánovaní, riadení, koordinácii a pri vykonávaní vojenských operácií. Ak systém zlyhá, alebo je zničený, môžu úplne zmeniť tempo boja.

Útok na počítačovú sieť

V tejto súvislosti môžeme zároveň hovoriť o širokom prostredí hrozieb, kde každé napojenie sa na sieť možno považovať za potenciálny prístup k útoku. Informačné operácie musia brániť nielen informácie a informačné systémy vlastných vojsk, ale tiež vplývať na informácie a informačné systémy protivníka, s cieľom odradiť ho, aby použil svoje kapacity proti nám. Toto sa robí primárne cez informačnú istotu, ktorá podporuje aspekt ochrany a obrany informácií a informačných systémov zaistením prístupnosti, celistvosti, autenticity, dôveryhodnosti a akceptovania. To tiež zahŕňa dobudovanie a obnovu informačných systémov, včlenovanie ochranných, zadržiavacích a reakčných

možností. Informačná istota hľadá blízky synergický vzťah s kontrarozvedkou, operačnou, komunikačnou a informačnou bezpečnosťou a bezpečnosťou informačných systémov. V prípade prvej ide o ochranu pred spravodajstvom informačných systémov a zdrojov, pred skrytou činnosťou zahraničných spravodajských služieb, teroristickými skupinami a inými prvkami. Pritom pre naše sily je životne dôležité vedieť, ako protivník získava informácie o nich.

V procese operačnej bezpečnosti je dôležité v prvom rade zistiť, čo je to rozhodujúca informácia. Ide o to, aby sa plánovači zaujímali o naše zámery, možnosti a činnosti. Ak zodpovedajú za uvedené záležitosti, umožní im to operačnú bezpečnosť zamerať na ochranu životne dôležitých, ako aj všetkých tajných a citlivých informácií. Druhým krokom je – na základe analýzy a spravodajských hlásení kontrarozvedky, ako aj verejných zdrojov informácií – zistiť, aké akcie plánuje pravdepodobný protivník. Kto vlastne má zámer a možnosti ovplyvniť naše operácie? Ako to chce urobiť? Čo už o nás asi vie a čo už robí? A najdôležitejšie, aká je jeho schopnosť zbierať rozhodujúce

Popri USA, Rusku, Číne, Francúzsku a Veľkej Británii, ako hlavných aktérov v medzinárodných záležitostiach, aj Izrael, India, Pakistan a ďalšie (okolo 100 krajín sveta) si vytvárajú možnosti na vedenie operácií v počítačových sieťach.

informácie? Toto nás dovedie k tretiemu kroku – k analýze našej zraniteľnosti, t.j. zaujíma nás, ktoré ukazovatele umožňujú, že by protivník mohol aktuálne zbierať, analyzovať a využívať informácie na narušenie našich operácií. Aké sú to ukazovatele? Môže ich protivník zbierať? Postačujú jeho informácie na to, aby narušili naše operácie? Hodnotenie rizík, ako štvrtý krok, má dva prvky:

1) definovanie možných opatrení operačnej bezpečnosti, ktoré znížia zraniteľnosť Bohužiaľ, tieto zvyčajne stoja čas, zdroje, personál a zásahy do normálnych operácií;

2) rizikové riadenie, ktoré rozhoduje o tom, či tieto náklady nie sú príliš vysoké. Ak prekračujú plánované sumy na splnenie úlohy, treba ich porovnať so škodami, ktoré by nám spôsobil protivník, keby aplikoval svoje opatrenia.

Posledným krokom je realizácia vybraných opatrení operačnej bezpečnosti.

Komunikačná bezpečnosť riadi odmietanie neautorizovaných osôb, ktoré má nadväznosť na telekomunikácie a zaisťuje autenticitu komunikácie. Komunikačná bezpečnosť zahŕňa kryptobezpečnosť, ktorá poskytuje technicky dôkladný kryptosystém a postupy na ich vlastné

použitie. Ďalej sem možno zahrnúť emisnú bezpečnosť, ktorá neumožňuje neautorizovanej osobe prístup k dôležitej informácii, tiež vysielaciu bezpečnosť, ktorá chráni vysielanie pred prerušením a pred tým, aby ho mohol využívať protivník. A nakoniec je to fyzická bezpečnosť, ktorá pozostáva z opatrení na ochranu utajovaných zariadení, materiálu a dokumentov pred prístupom a využívaním nepovoláných osôb.

Bezpečnosť informačných systémov zahŕňa opatrenia a dohľadanie zabezpečujúce dôveryhodnosť, celistvosť a prístupnosť k spracovaným a archivovaným informáciám napríklad v počítačoch. To zahŕňa koncepcie, postupy, hardvér, softvér, s ktorými väčšina z nás prichádza do styku každý deň pri ochrane svojho počítača a jeho informácií.

Všetky uvedené činnosti hľadajú spôsob, ako zabrániť tomu, aby k informáciám mal prístup náš protivník, a aby ich prípadne využíval. Informačná istota je teda oveľa širšia ako obrana počítačových sietí, ktorej sa venuje veľká pozornosť v ostatných rokoch. Sprevádza aj tie komunikačné a počítačové siete, ktoré sa usilujú poskytnúť ďalšie operácie pre prípad nehody, prírodnej katastrofy a úmyselného činu.

Informačná istota sa v čase mieru zabezpečuje súčinnosťou tak v rámci rezortu ministerstva obrany, ako aj tak i v spolupráci s vládou, ministerstvami a verejným sektorom. Hrozby prichádzajú

z rôznych externých a interných zdrojov, pričom vnútorné sú nebezpečnejšie, zákernejšie a môžu mať vplyv na operácie, lebo tu existuje dôvera vojska či organizácie k jednotlivcom a kolektívom, ktoré produkujú informácie. Treba ich monitorovať a analyzovať nielen na globálnej či regionálnej, ale aj na miestnej úrovni, na úrovni jednotlivých rezortov a prijímať účinné protiopatrenia, aby bolo jasné, či ide o normálne činnosti zvyšujúce riziko útoku, alebo o zvláštne riziko útoku, alebo o obmedzený či všeobecný útok.

Možno to bude znieť neveriteľne, ale v tomto procese sa môžeme i dnes stretnúť aj s takými banálnymi zraniteľnosťami počítačových sietí, ako je nesplnenie montážnych požiadaviek na operačné systémy a ich aplikácie, neexistujúce alebo slabé heslo, nekomplexné pokrytie, veľký počet otvorených prístupov, nefiltrovanie súborov pre správnosť, nekompletné ukladanie alebo jeho absencia.

Na záver môžeme zdôrazniť, že tromi kľúčovými prvkami stratégie v tejto oblasti sú vhodne vyškolení a vycvičení ľudia, pokroky v technológii a operácie v počítačových sieťach.

Plk. RSDr. Jaroslav NIŽŇANSKÝ, PhD.
Inštitút obrany a bezpečnosti MO SR

Vivat Catania! Vivat Slovensko!

V poradí tretie vojenské svetové hry C.I.S.M., ktoré sa za účasti štyroch tisíc športovcov uskutočnili od 4. do 11. decembra v talianskej Catanii na Sicílii, posunuli slovenský armádny šport na vrchol jeho slávy. Pre devätnástich športovcov Ozbromených síl SR to boli doteraz najúspešnejšie hry. Štyri zlaté, jedna strieborná a jedna bronzová medaila – to bola skvelá bilancia, ktorá prevýšila i všetky očakávania. Čo do počtu účastníkov a získaných medailí, sa Slovensko zaradilo medzi najúspešnejšie krajiny.

ných športoviskách, kde sa v roku 1997 uskutočnila Svetová univerziáda. Množstvo ľudí, ktorí ju vtedy pomáhali zabezpečovať, zaangažovali aj teraz. Hoci niekedy sa pod organizáciu hier podpísala typická talianska nerozhodnosť a termíny súťaží sa presúvali počas dvoch hodín aj desaťkrát, vôbec to neznižilo vysokú športovú úroveň hier. Veď sa tu predstavila

Aj keď organizácia hier visela dlho na vlásku a ešte pred rokom si ich ako horúci zemiak predhazovali Španieli a Taliani, napokon sa už po druhýkrát obetovali Taliani. Ktovie akoby skončil osud hier, nebyť veľkolepej ponuky funkcionárov indickej armády, ktorí sľúbili, že zorganizujú ďalší svetový šampionát vojenských športovcov v roku 2007 za podmienky, že bude dodržaný štvorročný cyklus.

Mnohí dnes ľutujú, že sa neuskutočnili v pôvodnom termíne v septembri, keď väčšina športovcov práve končila sezónu. Do Catanie sa chystal absolútny výkvet svetového športu. „Účasť v českom tíme prisľúbil aj olympijský víťaz v hode oštepom Jan Železný. Decembrový termín mu však rovnako ako aj ďalším atlétom nevyhovoval, pretože v súčasnosti sú už v plnej objemovej príprave na olympijskú sezónu, ktorá dostala prednosť,“ prezradil šéf českej výpravy pplk. Ivan Satrapa, strieborný olympionik v hádzanej z Montrealu.

Taliani svoje rozhodnutie presunúť termín na december zdôvodňovali vtedajšou napätou situáciou vo svete, no predovšetkým obavami z teroristických útokov. A keďže ani teraz necítili istú zem pod nohami, bolo v Catanii asi najviac carabinieri na štvorcový kilometer v celej Európe. Nad bezpečnosťou účastníkov bdeli nielen v hoteloch, ale i na športoviskách, ba i počas presunov z hotelov na športoviská.

Organizátori využili výhodnú príležitosť zorganizovať hry na novovybudova-

celá plejáda špičkových športovcov, ktorí sú ozdobami svetových mítingov Grand Prix. Za všetkých spomeňme vynikajúcich kenských bežcov – piaty muž svetových tabuliek Jozef Mutua (800 m), siedmy Robert Rono (1500 m), no predovšetkým najväčšia hviezda hier Sammy Kipketer, držiteľ najlepšieho času z vlaňajších armádnych MS v behu na 5 000 m z Tivoli – 13:19,87. Hviezdni boli aj

výtrvalci Salim Kipsang, Kipkirui Misoi, skokani do diaľky Hassain Al-Saba zo Saudskej Arábie a Rus Ruslan Gataulin, americký šprintér Rohsaan Griffin či víťaz v šprinte Brazilčan Bruno Pacheco, maratónci Joseph Koskey z Kamerunu, Saio Kamalo z Maroka a Kórejčan Lim Sua. Títo športovci, ktorí si nechávajú vyplácať tučné odmeny za štarty na svetových mítingoch, prišli do Catanie predovšetkým posilniť prestíž svojej armády a štátu. „Pre mňa je to milá povinnosť reprezentovať nielen svoju krajinu, ale aj jej armádu, ktorej vďačím za výborné podmienky na prípravu. Aj pre ostatných mojich krajanov je to veľká česť,“ prezradil famózný Sammy Kipketer.

Medzi hviezdami sa nestratili ani Slováci. Zlaté medaily cyklistu Mateja Jurča, plavca Ľuboša Križka, guliara Milana Haboráka, kladivára Miroslava Konopku, striebro plavkyne Ivany Langeovej a bronz džudistu Mareka Matuszeka je úspechom, o ktorom sa nám pred odletom do Catanie ani nesnívalo. Skromná výprava tak nasadila vysoko latku svojim nasledovníkom, ktorí budú o štyri roky súťažiť pod logom C.I.S.M. v Indii.

Na III. VSH reprezentovali

Cestná cyklistika: nrtm. Ján VALACH, voj. Ján ŠIPEKY, voj. Maroš KOVÁČ, voj. Ján GAŽI, voj. Matej JURČO, voj. Dušan KLUČKA, tréner – mjr. Vendelín KVETAN, mechanik voj. Milan KRUŽIC. **Džudo:** nrtm. Marek MATUSZEK, rtn. Ján GREGOR, čat. Marek MADZIN, tréner Marián KRÁLIK. **Plávanie:** čat. Ivana LANGEOVÁ, čat. Ľuboš KRIŽKO, čat. Miroslav MACHOVIČ, tréner Jiří WALTER. **Moderný päťboj:** čat. Martin ÁČ, čat. Ľuboš BEŇO, čat. Juraj FIŠER, tréner mjr. Dušan POLÁČEK. **Ľahká atletika:** nrtm. Milan HABORÁK, nrtm. Marián BOKOR, rtn. Milošlav KONOPKA, voj. Matej TÓTH, tréner mjr. Jozef HANUŠOVSKÝ. Kapitán družstva mjr. Karol MATERNÝ, masér rtn. Pavol BELIČKA.

Vedúci výpravy: pplk. Ľubomír VACEK

Člen výkonného výboru C.I.S.M.: plk. Ján PETROVIČ

Favoritom vypálil rybník

Medzi trinástkou kladivárov figuroval Banskobystričan Miloslav Konopka so šiestym najlepším výkonom – 78,44 m. Absolútnymi favoritmi súťaže boli Rus Ilja Konovalov (82,28 m) a Ukrajinec Andri Skvaruk (81,74 m), ktorý obhajoval prvenstvo zo Záhrebu. V Catanii sa však papierové prognozy otočili naruby.

„Veľmi som sa na hry tešil a snažil som sa na ne aj adekvátne pripraviť. Vzhľadom na to, že sa blížila OH, nepredpokladal som, že tu bude až toľko kvalitných súperov. Priznám sa, že pri pohľade do

štartovej listiny som sa niektorých mien zľakol. Povedal som si, že ak skončím štvrtý, bude to fajn, no medaila ma lákala. O zlate sa mi ani nesnívalo. Možno ma to aj upokojilo a cítil som sa psychicky uvoľnený. Po prvej sérii som si myslel, že na medailu mi stačí hodiť 73 - 74 metrov,“ priznal pokojný Milo.

Deň pred pretekmi si želal, aby poriadne zapršalo. Na rozdiel od iných hviezd trénuje totiž iba doma pod Urpínom, ale za každého počasia. A to jesenné bolo poriadne uplakané. V Catanii ho nebesá vypočuli. Hustý lejak, teplo okolo 10 stupňov a 68-percentná vlhkosť vzduchu mu nahráli do karát. „Zvykol som si na mokrý kruh, v ktorom sa cítim ako ryba vo vode. Naopak, vedel som, že najsilnejší súper budú mať s ním veľké problémy. Druhý pokus bol technicky dokonalý a už v tej chvíli som tušil, že nejakú medailu získam. Pri posledných pokusoch som ale očakával, že Piskunov alebo Konovalov ma prehodia a získajú zlato. Po pretekoch mi obaja

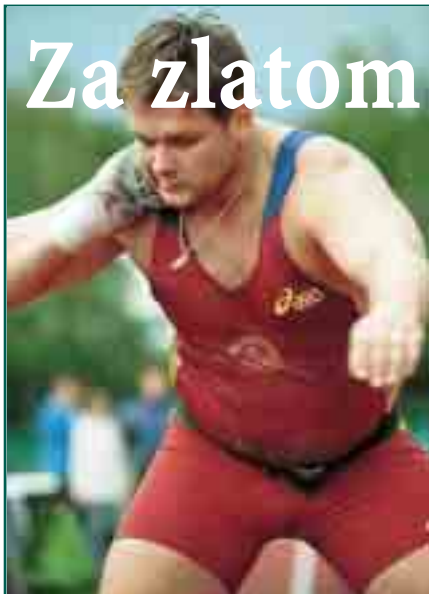

Zlatý Miloslav Konopka (najvyššie) s Piskunovom a Konovalovom na stupni pre najlepších

zagratalovali k víťazstvu a pýtali sa, či som sa na hry pripravoval na Britských ostrovoch,“ poznamenal s úsmevom zlatý Konopka.

Sicílsky úspech považuje kladivár banskobystrickej Dukly za vrchol svojej kariéry: „Vlani som bol deviaty na svete, ale keď na štadióne znie hymna a na stožiar stúpa slovenská vlajka, je to niečo zvláštne, čo treba zažiť.“

Za zlatom po centimetroch

• Vraj vám termín hier nevyhovoval, dokonca ste v Catanii ani nechceli štartovať?

Keďže pred dvermi sú už olympijské hry, každý z pretekárov volí iný model prípravy. Po posledných pretekoch Grand Prix v Paríži som chcel sezónu ukončiť, oddýchnuť si a začať s objemovou prípravou na novú sezónu. Keď som však docestoval do Catanie a v štartovej listine som videl mnoho kvalitných guliarov, bol som presvedčený, že to bude veľké podujatie.

• Napokon to bolo zlato?

Priznám sa, mal som výčitky, že som sa mohol na hry pripraviť aj lepšie. Pred

Guliar Milan Haborák nemal vlnajšiu sezónu najvydarenejšiu, a to aj napriek tomu, že na halových MS v Birminghame obsadil 7. priečku a darilo sa mu aj vo svetovom atletickom finále v Monte Carle, kde skončil na výbornom 8. mieste a na MS v Paríži bol trinásty. Všetko si to vynahrail v Catanii, kde získal svoju prvú veľkú medailu, dokonca so zlatým leskom. V štvrtom pokuse dosiahol 19,55 m, čo stačilo na víťazstvo nad favorizovaným Ukrajincom Romanom Vysťjukom, ktorého prekonal o 25 cm. Druhý najlepší atlét Slovenska v roku 2003 pôsobí v Dukle pod Urpínom od roku 1994, keď narukoval na vojenčinu.

pretekmi som v tréningoch pridral na intenzite, takže po posilňovaní v činkárni som mal pri otočkách s guľou problémy s orientáciou. Na štart pretekov som nastupoval skromne. Cieľom bolo umiestnenie do 5. miesta a bronz ako niečo navyše.

• Vo finále ste však pôsobili veľmi uvoľnene.

Snažil som sa zabudnúť, že nie som špičkovito pripravený a všetko negatívne som z pamäti vygumoval. Uvedomil som si, že uspieť môžem len s technickými hodnotami, s ktorými som mal problémy celú uplynulú sezónu. Fyzicky som bol síce »nadupaný«, no chýbala mi technika. Teraz sa to obrátilo. Všetky pokusy boli technicky dokonalé. S trénerom Jozefom Hanušovským sme v posledných dňoch tvrdo pracovali na otočke a už to prinieslo svoje prvé ovocie. Je to

dobrá signál pred halovou a najmä olympijskou sezónou.

• Kedy ste verili, že to môže byť zlato?

Už pri rozcvičke, keď som guľu poslal za 19 metrov. Po prvých súťažných pokusoch už bolo jasné, že sa o zlato pobijem s Ukrajincom Vyrast'jukom. Pred súťažou mi prezradil, že sa cíti na výkon cez 20 m. Napokon sme sa za zlatom naháňali po dvoch centimetroch.

• Aký dojem vo vás zanechali hry v Catanii?

Súťažil som v mnohých krajinách, ale sicílska starostlivosť bola na vysokej úrovni. Ubytovanie, strava, doprava i lekárske zabezpečenie boli oveľa lepšie než na mnohých svetových mítingoch.

• Komu venujete vašu prvú veľkú zlatú medailu?

Určite môjmu synovi Milanovi, ktorý mi po celý čas držal palce.

Bociany priletia z Olympu

Druhá najlepšia slovenská plavkyňa Ivana Langeová, známa tiež pod dievčenským menom Walterová, docestovala do Catanie až z nemeckého Hamburgu. Toto prístavné mesto sa pre dvadsaťšesťročnú členku banskobystrickej Dukly stalo totiž druhým domovom. Tu žije a trénuje.

Po OH v Sydney sa v marci 2001 vydala za renomovaného nemeckého trénera Dirka Langeho, ktorý sa podieľal na výkonnosti mnohých špičkových plavcov na čele so superhviezdou Sandrou Völkerovou. Pred dvanástimi rokmi na hrách v Ríme získala bronzovú a teraz v Catanii striebornú medailu. Nad jej sily bola iba Číňanka Juiara Cheng.

Cieľom šprintérky v krauliarskych disciplínach je účasť na budúcoročnej olympiáde v Aténach. V predolympijskej príprave preto podriadila všetko tomu, aby si vybojovala na OH miestenku. Aj vojenské hry brala s plnou vážnosťou: „Športovci chodia na takéto podujatia otestovať si svoju výkonnosť. Rovnako aj ja som bola teraz zvedavá, na čo mám a koľko mi ešte chýba k spokojnosti. Veľmi miľo ma prekvapila kvalitná účasť špičkových plavcov. Za dva roky síce medzi nich nepribudli žiadne nové mená, výkonnosť sú však veľmi vyrovnaní. Na postup do finále bolo potrebné podať výkon na úrovni osobného rekordu. Som rada, že som nesklamala tých, ktorí chceli na mojej hrudi vidieť medailu. Škoda, že zlatu chýbali milimetre.“

Vo vode do pôrodu

Štyri mesiace po svadbe Ivana porodila syna Alexandra. „Je zlatý a veľmi tichý, takže mi nič nebránilo pokračovať v tréningoch. Aj on má vodu veľmi rád. Chodí už so mnou na tréningy a ostatní plavci sa predhávajú, kto sa mu bude venovať,“ smeje sa Ivana. Vzápätí však pripomenie, že synček komunikuje s manželom po nemecky a s ňou po česky. Ivana je totiž rodáčka z moravského Zlína, no spolu s rodičmi žila celý čas v Banskej Bystrici. „Počas pretekov v Catanii sa o neho stará práve moja mamka. Verím, že po návrate bude už vedieť okrem slova »polievka« povedať aj iné slovenské slovíčka.“

Ani narodenie syna Alexandra neodradilo Ivanu od vody. „Do bazény som chodila až do pôrodu a veľmi rada. Ešte dva dni pred pôrodom som plávala tri kilometre. Vo vode sa malý vždy upokojil. Nekopal toľko. A po narodení som si dala len päťtyždňovú prestávku. Dirk ma síce odrádzal, ale ja bez vody nedokážem byť,“ prezradila sympatická plavkyňa. Rodinný prírastok zmenil od základov aj jej hodnotový systém: „Predtým mi záležalo na novom tričku, či dokážem okolie niečím oslniť. Teraz však žijem len pre Alexandra.“ Pripomenie, že za synčekom je jej aj v Catanii veľmi smutno a nedokáže sa poriadne koncentrovať: „Stále musím na neho myslieť a veľmi mi chýba. Keď som v noci nevedela zaspáť, zrazu mi napadlo, že všetky moje súperky určite spia. Je to pre mňa úplne nová situácia. Budem musieť porozmýšľať, ako to budem robiť v budúcnosti. Plávanie je pevnou súčasťou môjho života a neviem si život bez neho predstaviť, hoci pred štartom som si pripadala, akoby som sem nepatrila a že moje miesto je pri dieťati.“

Olympijská rozlúčka

Ivana sa už teší na staronový domov pod Urpínom. Vzhľadom na to, že Dirk mal v decembri reprezentačné povinnosti a bol rozlúčaný po svete, Ivana trávila vianočné a novoročné sviatky doma s rodičmi. Trénovala v známom prostredí na Štiavnickách v B. Bystrici pod dohľadom otca Jiřího Waltera, ktorý ju zaučal aj do plaveckej abecedy.

V Aténach by sa chcela Ivana rozlúčiť so športovou kariérou a už dnes otvorene hovorí, že tak ako prišiel po OH v Sydney na svet syn, teraz po Aténach by to mala byť už určite dcéra.

Polnočné rozplavby

Jiří Walter, tréner a otec Ivany Langeovej, ktorý v Dukle vedie aj Miroslava Machoviča a Ľuboša Križka, bol nespokojný so systémom a organizáciou súťaží: „Štarty rozplavieb, v ktorých plávali obaja naši reprezentanti, sa neustále posúvali. Je priam neľudské, aby sa súťažilo hodinu pred polnocou.“ Plavci sa ponosovali aj na veľké vzdialenosti. Cesta z hotela Santa Tecla, kde boli ubytovaní, na plavecký štadión Piscina Nesina trvala takmer hodinu.

Naopak, spokojnosť vládla s ich výkonmi i umiestnením. Križko, ktorý bol na 100 m kraul nasadený ako trinásty, obsadil piate miesto a na 50 m znak je prvým slovenským plavcom, ktorý zvíťazil: „V porovnaní s rozplavbami som síce plával o 3 desatiny sekundy pomalšie, ale 5. miesto je vynikajúce. Víťazstvo na znakárskej päťdesiatke som nečakal. Sklamali ma favoriti, ktorí tu poriadne prepadli. Opäť sa potvrdilo, že mená nie sú dôležité.“

Druhý znakár Machovič obsadil na 200 m trati 6. miesto. „V rozplavbách ma čas nezaujímal, plával som iba na postup. Vedel som totiž, že ráno sa budú šetriť aj favoriti. Vo finále som však dosiahol podstatne lepšie časy. V konkurencii, kde dominovali Rusi, som na lepšie umiestnenie nemal. Každý z finalistov mohol zvíťaziť, ale tiež skončiť ako posledný.“ Štart v Catanii obaja považovali za dobrý test pred ME v krátkom bazéne v írskom Dubline, kam leteli priamo zo Sicílie.

Ľuboš Križko (vľavo) a Miroslav Machovič.

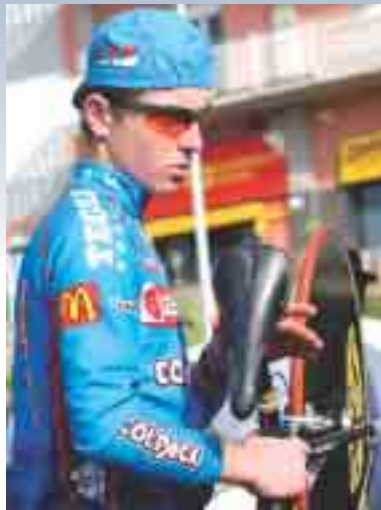

Prvé zlato z časovky

Z našej výpravy sa azda v najťažšej pozícii ocitli cyklisti. Hotel Gemmellaro v mestečku Nicolosi, vzdialený vyše 40 km od Catanie v nadmorskej výške 800 m a len osemnásť kilometrov od vrcholu sopky Etna, sa stal na deväť dní prechodným domovom šiestice cyklistov trencianskej Dukly.

Keď sme sa po prílete do Catanie neskoro v noci akreditovali, ešte sme netušili, že to najhoršie nás ešte len čaká. Po dvoch hodinách jazdy úzkymi uličkami starého mesta a jeho priľahlými letoviskami vlniacimi sa pozdĺž Stredozemného mora, ktoré od pobrežia mierne stúpajú až k úpätiu sopky, sme konečne vystúpili pred útulným hotelom. Svoj stan tu okrem našich rozbalili aj Rusi, Poliaci, Luxemburčania, Kolumbijčania, Bielorusi, Slovinci, Qatarci a Švédi. Ostatné výpravy bývali neďaleko v inom hoteli. Zdalo sa, že ich najväčším súperom bude chladné počasie. Kým pri mori teplota v noci dosahovala 18 stupňov, vysoko v horách bolo takmer o 10 stupňov chladnejšie. Na 16-kilometrovom okruhu v mestečku Motta S. Anstazia absolvovali najprv časovku a potom i súťaž jednotlivcov. Oba naši časovkári – Matej Jurčo (na fotografii) a Maroš Kováč – pôsobili na štarte pokojne

a vyrovnane. Ani náznak nervozity. Nad uštipačnými poznámkami kolegov, že musia získať medailu, sa Jurčo iba lišiacky pousmial. Nasledovali posledné pokyny trénera, ktorý obom pripomenul: „Umiestnenie do desiatky je samozrejmosť a medzi päticou povinnosť.“ So štartovým číslom dva vyraža prvý z našich Maroš Kováč. Na najvyššie prevody roztáča kolesá svojej ultraľahkej Meridy. V čase, keď sa na štart pripravuje Jurčo, prichádza Kováč už do cieľa. Stopky sa zastavili na 21:55 min. Dlhso s týmto časom tróni na čele. Po 21 minútach a 13 sekundách je v cieľi aj Jurčo. Naskytá sa príjemný pohľad na výsledkovú tabuľu – obaja Slováci sú na čele. Medzi poslednými do cieľa prichádza Rus Vladimir Jefimin, ktorý sa zaradil medzi nich. Tréner Vendelín Kvetan od nervozity vyťahuje jednu marlborku za druhou: „Medaila by nám nemala uniknúť a ak budú dve, prestanem fajčiť.“ Škrát sľubovanému zámeru však urobil Konstantin

v súťaži jednotlivcov im smelé plány zmaril studený hustý lejak...

Catania-Bratislava, december
Jozef MICHNICA

Bohatier na tatami

„Najťažší“ žreb spomedzi našich džudistov mal najkúsenejší Marek Matuszek v kategórii do 66 kg. Napriek tomu vyhral v 1. kole nad Kyngom zo Severnej Kórey, v druhom nad Azerbajdžancom Gasimovom a v boji o postup do semifinále prehral s Turkom Sezerom. V opravnej časti už premožiteľa nenašiel - postupne zdolal Poliaka Liberoma, Hyun Shima z Južnej Kórey a v boji o bronz aj Deaconuma z Rumunska. Marek tak aj do tretice získal na hrách medailu (v Ríme striebro a v Záhrebe bronz).

„Boj o zlato mi síce ani do tretice nevyšiel, no bronz má pre mňa cenu zlata a mám z neho veľkú radosť. Bola to doteraz najťažšia súťaž, akú som na hrách absolvoval. V mojej skupine som mal veľmi kvalitných súperov. Žreb bol voči mne nemilosrdný. V dôležitom súboji o bronz som si veril. Dôležitý bol však prvý súboj s Kyngom, s ktorým som prehrával na vazari, no v závere som ho dokázal poraziť na držanie. Neprijemný bol však Turek. Veril som, že ho zdolám a pobijem sa o zlato. Rozhodcovia, žiaľ, boli proti,“ zdôveril sa Marek.

Vo februári sa rozkrúti kolotoč olympijských kvalifikácií na aténske OH. Pred olympiádou v Sydney prekvapil novým účesom, ktorý zdobili písmeňná O a H: „Teraz nechystám nič. Na extravagancie som už prístary. Ak vydrží zdravie počas januárovej prípravy, verím, že v Aténach chýbať nebudem. Tam by som sa chcel rozlúčiť s mojou aktívnou kariérou. Výsledok z hier ma povzbudil, pretože to bol môj jediný vrchol v sezóne. Nevedel som, na čom som, lebo s najlepšími som vlani nesúperil.

V Catanii som sa presvedčil, že na to ešte mám.“

Slováci na SVH

Cestná cyklistika: časovka jednotlivcov na 16 km – 1. Matej JURČO 21:13 min., ..., 4. Maroš KOVÁČ 21:58 min. Súťaž jednotlivcov na 102 km: 18. Maroš KOVÁČ, ..., 25. Matej JURČO, obaja 2:37,16, 40. Ján ŠIPEKY, 42. Ján VALACH, 47. Dušan KLUČKA, 51. Ján GAŽI. **Plávanie:** 50 m znak - 1. Ľuboš KRIŽKO, 50 m voľný spôsob - 2. Ivana LANGEOVÁ, 100 m voľný spôsob - 5. Ľuboš KRIŽKO, 200 m znak - 6. Miroslav MACHOVIČ. **Ľahká atletika:** guľa: 1. Milan HABORÁK 19,55, kladivo: 1. Miroslav KONOPKA 75,59 m, oštep: 5. Marián BOKOR 71,22 m, chôdza na 10 km - 7. Matej TOTH 40:46,41. **Judo:** do 66 kg - 3. Marek MATUSZEK, do 90 kg - 5. Ján GREGOR, nad 100 kg - 9. Marek MADZIN. **Moderný päťboj:** 11. miesto 4664 b. - Ľuboš BEŇO, Martin ÁČ, Juraj FIŠER, štafety, 9. miesto 14 176 b. - súťaž družstiev.

Poradie najlepších krajín podľa zisku medailí

33	39	36		Rusko
31	16	13		Čína
25	14	22		Taliansko
9	6	6		Kórejská republika
7	14	5		Ukrajina
4	3	2		Keňa
4	1	7		Bielorusko
4	1	1		Slovensko
4	0	1		Maroko
2	7	9		Rumunsko

Právne poradenstvo

Som profesionálny vojak a po skončení štátnej služby - služobného pomeru - mi vznikne nárok na výplatu výsluhového dôchodku. Mám však záujem pracovať v služobnom pomere ako príslušník Hasičského a záchranného zboru. Zanikne mi nárok na výplatu výsluhového dôchodku po prijatí do služobného pomeru Hasičského a záchranného zboru?

Podľa ustanovenia § 63 ods. 1 zákona č. 328/2002 o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, nárok na priznaný výsluhový dôchodok, ale aj nárok na výsluhový príspevok a invalidný výsluhový dôchodok a ich výplatu profesionálnemu vojakovi okrem iného zaniká dňom, ktorý predchádza dňu jeho opätovného prijatia do štátnej služby vykonávanej v služobnom pomere alebo do služobného pomeru, z ktorého mu vzniká nárok na výsluhový príspevok, výsluhový dôchodok alebo invalidný výsluhový dôchodok.

Profesionálny vojak ako poberateľ dávky sociálneho zabezpečenia je povinný v lehote ôsmich (8) dní odo dňa vzniku uvedenej skutočnosti oznámiť Vojenskému úradu sociálneho zabezpečenia vznik služobného pomeru alebo prijatie do takejto štátnej služby. Lehota na splnenie tejto povinnosti sa zachováva aj vtedy, ak profesionálny vojak je v ustanovenej lehote odovzdal príslušný doklad na poštovú prepravu alebo ho poslal faxom. Doklad podaný faxom treba potvrdiť písomne najneskôr do troch dní odo dňa jeho doručenia Vojenskému úradu sociálneho zabezpečenia.

Služobný pomer príslušníka Hasičského a záchranného zboru sa zakladá k štátu. Vznik a priebeh služobného pomeru príslušníka Hasičského a záchranného zboru je upravený zákonom č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o hasičskom zbore“). Zbor je jednotne organizovaný zborom, ktorý sa podľa ustanovenia § 3 zákona o hasičskom zbore okrem iného podieľa v rozsahu vymedzenom osobitnými predpismi aj na plnení úloh civilnej ochrany, pri príprave na obranu štátu a na plnení úloh spojených s mobilizačnou prípravou.

Služobný pomer - štátna služba príslušníkov Hasičského a záchranného zboru - sa podľa ustanovenia § 205b ods. 1 zákona o hasičskom zbore nepovažuje za štátnu službu v služobnom pomere podľa ustanovenia § 63 zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Preto nárok na výplatu výsluhového dôchodku profesionálnemu vojakovi, po jeho prijatí do služobného pomeru Hasičského a záchranného zboru, podľa súčasne platnej právnej úpravy nezanikne. Pritom mu nevzniká ani oznamovacia povinnosť hlásiť túto skutočnosť Vojenskému úradu sociálneho zabezpečenia.

JUDr. Stanislav ČREP, CSc.

Zbierka pre hluchoslepé deti

Už po druhýkrát sa pod vedením ppřp. Petra Andreášszkeho a jeho priateľov z misie UNMEE v Eritrei podarilo vyzbierať finančnú zbierku pre postihnutých ľudí. Pred dvoma rokmi sa príslušníci misie UNMEE rozhodli vyzbierať peniaze pre rodinu Lukáčových. Za tento šlachetný čin získali ocenenie v ankete vojenský čin roka. Na konci minulého roka zopakovali dobrovoľnú zbierku a to pre hluchoslepé deti Evanjelickej špeciálnej základnej školy v Červenci. Poďakovanie za tento čin patrí všetkým, ktorí dokážu popri svojej práci v misii myslieť a pomôcť tým, ktorí nemali to šťastie narodiť sa zdravý. Na zbierku prispeli tiež pracovníci VOP 027 v Trenčíne vedení Stanislavom Kebískom a Milanom Šeligom.

Peter ANDREÁNSZKY

Vianočná kvapka krvi

V polovici decembra, niekoľko dní pred najkrajšími sviatkami roka, sa 46 profesionálnych vojakov Práporu okamžitej reakcie z Martina rozhodlo darovať krv v ružomberskej Ústrednej vojenskej nemocnici SNP v rámci akcie Vianočná kvapka krvi. Svojím ušľachtilým činom pomohli neznámym ľuďom, pre ktorých je krv otázkou života. Profesionálni vojaci z Martina darovali spolu 19,8 litra tejto najvzácnejšej tekutiny. Na fotografii štábnej nadrotmajsterky Ľubice Vojtovej veliteľ práporu pplk. Martin Stoklasa.

Stretnutie s rodinnými príslušníkmi

V priestoroch martinských kasární sa pred Vianocami stretli matky, otcovia, manželky, priateľky a deti našich irackých ženistov s hlavnými predstaviteľmi slovenskej armády. Pozvanie prijali náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Milan Cerovský, veliteľ pozemných síl generálporučik Oto Nečas, veliteľ ľahkej brigády plukovník Juraj Výrostek a plukovník Rostislav Šmehlík, náčelník Centra riadenia operácií GŠ OS SR. V programe nechýbalo vystúpenie tanečného páru a country tanečnej skupiny z Martina. Vyše sto rodinných príslušníkov však najviac zaujímali informácie a fotografie priamo z Iraku. Z nich sa dozvedeli, ako v súčasnosti žijú ich blízki.

V besede s predstaviteľmi rezortu obrany sa rodiny zaujímali hlavne o zdravotný stav našich vojakov a spôsob doručovania zásielok do Iraku. Ďalšie otázky súviseli s predĺžením pôsobenia v misii, s termínom rotácie a uplatnením vojakov po návrate na Slovensko. Všetky deti využili ponúknutú príležitosť a nakreslili svojim otcom a bratom obrázky.

Kpt. Mgr. Jozef HAIN

Správne odpovede z Obrany č. 26/2003

1. Tank T-72M
2. Vozidlo BRDM-2 s PTRS 9M113 Konkurz
3. Vozidlo BVP-1
4. Odmorovacie zariadenie TZ-74
5. Samohybný odminovač SVO
6. Vozidlo BVP-2 s PTRS 9M113 Konkurz

Výherca súťaže z Obrany č. 24/2003

MVDr. Vladimír Sucháč,

Rimavská Sobota

Výherca krížovky z Obrany č. 24/2003

Ing. Pavel Titl, Košice

OBRANA v domove

„Zišla by sa nám práčka, nemáme chladničku, riadne hrnce ani vysávač,“ pošťazovali sa pred Vianocami vychovávateľky z Detského domova v Domaniži pri Považskej Bystrici, s ktorým rezort obrany posledných šesť rokov udržiava najmä prostredníctvom dvojtyždenníka OBRANA partnerské vzťahy.

Samozrejme, v domove tieto základné pomôcky pre život majú,

ale iba centrálné. Tunajších 43 detí od dvoch do dvadsiatich rokov je však rozdeľných do štyroch výchovných skupín. Vymenili v nich tak trochu kasárenský systém života za organizáciu pripomínajúcu život v rodinách. Jednotlivé skupiny si chcú aspoň cez víkendy variť, organizovať upratovanie či výlety, hospodáriť s časťou peňazí a vzájomne si pomáhať. Aj preto im napríklad padli vhod financie z predvianočného charitatívneho orientovaného predvianočného ženského bazára v centrále NATO, za ktoré si zariadili jednu z kuchyniek. Detský domov v Domaniži sídli v miestnom historickom kaštieli postavenom v lese nad dedinou. Je vzdialený od priemyselných centier, a tým aj od pozornosti bohatých sponzorov. O to viac sa deti každoročne tešia na Deň detí s armádou a Slovenským rozhlasom či na besedy s vojakmi alebo zamestnancami rezortu. Tie bývajú spojené niekedy so streľbou, inokedy so súťažami a skoro vždy s drobnými darčekom. Tentoraz boli dokonca aj od ministra obrany Juraja Lišku. Okrem toho - v rámci tohtoročnej predvianočnej besiedky so šéfredaktorom nášho dvojtyždenníka Pavlom Vitkom bolo o tému navyše. Marek Mäsiar, ktorý na jar maturuje na Strednom odbornom učilišti stavebnom v Považskej Bystrici, sa totiž chce stať profesionálnym vojakom.

- pv -

Akadémia oslavovala

V rámci osláv 10. výročia vzniku Vojenskej akadémie v Liptovskom Mikuláši a 30. výročia vzniku vysokého vojenského školstva v Liptove sa vo Vojenskej akadémii v Liptovskom Mikuláši uskutočnila 11. decembra 2003 konferencia s medzinárodnou účasťou na tému: Požiadavky na výcvik a vzdelávanie dôstojníkov. Konferenciu otvoril rektor vojenskej akadémie plk. prof. Ing. Michal Pružinský, CSc. Zúčastnili sa na nej rektori, velitelia vysokých vojenských škôl a zástupcovia vysokých škôl obrany z Poľska, Maďarska, Čiech, Nemecka a Belgicka. 12. decembra 2003 pokračovali oslavy slávnostným nástupom pedagógov, študentov, zamestnancov vojenskej akadémie, vystúpeniami

mi hostí a slávnostným zasadnutím Vedeckej rady vojenskej akadémie, ktoré bolo spojené s udelením titulu doctor honoris causa prezidentovi Rudolfovi Schusterovi, vrchnému veliteľovi Ozbroyených síl SR.

Na oslavách vo vojenskej akadémii sa zúčastnili nielen prezident SR Rudolf Schuster, zástupcovia Ministerstva obrany SR, náčelník Generálneho štábu OS SR gen. Ing. Milan Cerovský, ale aj rektori a zástupcovia vysokých škôl a univerzít SR, zástupcovia zahraničných vojenských škôl, tiež prídelenci obrany v SR z Číny, Veľkej Británie, Francúzska, SRN, USA, Chorvátska, Litvy, Lotyšska, Rumunska, Španielska, Ukrajiny a Rakúska, zástupcovia cirkvi, štátnej správy a samosprávy.

Prezident Slovenskej republiky Rudolf Schuster pri preberaní čestného titulu doctor honoris causa Vojenskej akadémie v Liptovskom Mikuláši ocenil kvalitu prípravy vojenských profesionálov pôsobiacich v akadémii a uviedol, že v cieľovej stanici OS SR - Severoatlantickej aliancii - by Slovensko nemalo byť len konzumentom bezpečnosti, ale aj jej výrazným prispievateľom.

PhDr. Alena HARAGOVÁ, Foto Robert KANDRIK

Slová života

Vážený príslušník Ozbroyených síl Slovenskej republiky, drahí bratia a sestry, prežili sme v milosti Božej ďalší rok tretieho tisícročia, do ktorého sme vstupovali s Božou nádejou prežiť v ňom svoj život v láske, pokoji a požehnaní. Ako sa komu tento prežitý čas podarilo prežiť?

Do ďalších dní

Odpoveď na túto otázku si musí dať každý sám. Urobme si inventúru svojich minulých počínaní, zhodnoťme, čo sme urobili dobre a čo zle, ale aj to, čo sme mohli urobiť a neurobili sme, a prečo? Možno si v tomto prípade viac uvedomíme, prečo je to tak i v celej ľudskej spoločnosti.

Prameňom skutočnej múdrosti pre veriaceho človeka je Hospodin Boh, ktorého máme čo najdokonalejšie poznať a stále po ňom túžiť. Každé stretnutie s ním bude pre nás novým obohatením. Musíme sa riadiť Božou múdrosťou, a tá je celkom iná ako múdrosť svetská. Božia múdrosť je nám sprostredkovaná samotným Spasiteľom Isusom Christom a je zapísaná v knihách Svätého písma a učení svätej cirkvi. Preto by pre nás malo platiť, aby sme nehľadali chvíľkové a dočasné dobro, ale Boha, ktorý je prameňom všetkého dobra. On, to dobro, nás volá: „Ja som cesta a pravda - príďte a učte sa odo mňa - ja som krotký srdcom“ - a rad radom by sme mohli čítať poučenia, ktorými nás privádza k múdrosti.

S nádejou očakávame, že nám Boh v novom roku bohato nadelí svoju milosť a požehnanie. Z toho pre nás plyní povinnosť byť naplnení láskou k druhým ľuďom a želať im z celého srdca všetko najlepšie. To je tá najväčšia múdrosť. I v týchto dňoch, keď sa začína nový rok, budme vždy oduševnení a posilnení hlbokou vierou v milosrdenstvo a prozreteľnosť Božiu. Nech nás posilňuje a utešuje myslieňka na nekonečnú lásku a dobrú starostlivosť o nás. Dbajme, aby zavládol duch Christovho evanjelia v našich dušiach, rodinách, na našich pracoviskách. Všade, kde v ozbrojených silách v útvaroch a zariadeniach pôsobíme, či sme nadriadení alebo podriadení. Bez ohľadu na to, či sme profesionálni vojaci, civilní zamestnanci či vojaci povinnej služby.

Pričinné sa preto všetci bez rozdielu spoločenského postavenia, veku, národnosti i náboženského vyznania o obnovu ducha a premenu života pre budúci život, lebo „...Boh tak miloval svet...“

Npor. prot. Mgr. Marek IGNACIK, zástupca náčelníka vojenského dekanátu Veliteľstva vzdušných síl OS SR

Slávici spievajú aj vojakom

S mnohými ocenenými spolupracujú aj naše útvary a zariadenia v ozbrojených silách. Zúčastňujú sa na oficiálnych spoločenských podujatiach, spolupracujú s niektorými vojenskými zložkami na akciách venovaných deťom či popularizujú OS SR na verejnosti.

„Zatiaľ som takú príležitosť nemala. Zrejme preto, že len začínam a medzi vojakmi ešte nie som taká populárna, hoci občas ma na ulici pristavia vojačikovia a nsmelo požiadať o autogram. Tí odvážnejší aj o posedenie pri kávičke,“ usmieva sa speváčka Misha, ktorá po rokoch hegemonie našej superstar Jany Kirschnerovej prevzala zlatého Slávika 2003.

„Nie, vôbec nežiariť na Mishu. Raz to predsa muselo prísť. Aspoň ma to viac zmobilizuje k tomu, aby som »slávicu« získala čo najskôr späť,“ zakontrovala mnohonásobná víťazka ankety, ktorá už má za sebou prvé kontakty s armádou. „Isteže si to pamätám, napokon, nie je to až tak dávno, čo som spievala vašim príslušníkom počas galavečera na Čine roka 2001. Dokonca som bola aj vo vojenskom prostredí, v klube na ministerstve. Veľmi sa mi páčila samotná myšlienka, keď oceňujete ľudí, ktorí nezištne pomohli iným. Keď som sa o tom dozvedela, neváhala som zmeniť program len preto, aby som im aj ja mojimi pesničkami aspoň takto poďakovala. Rada prídem aj na budúce.

Ich hlasy nám mnohokrát pomáhajú zlepšiť náladu, uvoľňujú dušené napätie či odbúravajú stresové situácie. Jedným na to postacia svieže a melodické pesničky, druhým zasa balady a kantilény. Pre mnohých je prvoradá melódia a jej interpret je až na poslednom mieste. Lenže práve oni bojujú o priazeň nás všetkých. Od roku 1998 je meralom ich popularity anketa Slávik roka, ktorú organizuje agentúra Forza. Laureátov za vlaňajší rok vyhlásili v bratislavskom Istropolise koncom novembra.

A či viem ako chutí vojenčina? Prirodzene, veď aj ja som s bratom prežila v mladosti nejednu vojnu. Ale iba takú bodliakovú.“

Medzi nominovanou päťcou kandidátov na Slávika bola aj populárna Ingola. Tá sa minulé leto predstavila v Zuberici na šiestom pokračovaní Dňa detí s Ozbrojenými silami SR a Slovenským rozhlasom. So svojím recitálom sa predstavila aj počas Verbungu. „Už sa zrejme stanem vojenským inventárom,“ zareagovala Ingola. Pod týmto umeleckým menom sa ukrýva dvad-

saťsedemročná Bratislavčanka Ingrid Vranovičová, ktorá už dva roky spolupracuje s Armádnou redakciou Slovenského rozhlasu, predovšetkým na akciách, ktoré sú organizované pre široký okruh verejnosti. „Keďže ľuďom rada spievam, tak som na túto spoluprácu ochotne prikývla. Zrejme sa spolupráca s vojenskými redaktormi osvedčila a obe strany sú s ňou spokojné, preto rada budem pokračovať v nastúpenom trende,“ dodala Ingola, ktorá sa zároveň priznala, že ešte stále nevie, čo sú to profesionálne ozbrojené sily v novom, „aliančnom“ ponímaní: „Zatiaľ ich vnímam cez prizmu ľudí, ktorí sa vojenstvu upísali a tiež prostredníctvom mladých mužov, ktorí musia vykonať povinnú základnú vojenskú službu, hoci sa im na vojenčinu veľmi nechce nastúpiť.“

Príjemným prekvapením bol bronz Jadranky Handlovskej. S jej balkánskymi melodickými pesničkami v chorvátčine a slovinčine sa stretávajú aj vojaci: „So zabávačom Michalom Slivkom sme precestovali celé Slovensko. Navštívili sme takmer všetky posádky. Viete si asi predstaviť, ako vojaci reagujú, keď sa pred nich postavím. Michal mi raz povedal, že ma hodí medzi nich.“ Rovnako tak sa môže popýšiť aj skupina Senzus. „Bože, za také množstvo vystúpení na vojenských plesoch sme už mali nosiť hodnosti generálov,“ podpichuje šéf skupiny.

Slávik 2003

Víťazmi ankety o najpopulárnejšieho speváka, speváčku a skupinu - Slávik 2003 sa stali Richard Müller, Misha a skupina Elán. Na druhej priečke rebríčka popularity sa umiestnili Miroslav Žbirka, Jana Kirschnerová a skupina No name. Tretie miesto a bronzového Slávika 2003 získali Jožo Ráž,

Jadranka a kapela Horkýže Slíže. V kategórii Skokan roku 2003 zvíťazil spevák Andy Ďurica. Objavom roka sa stala skupina Desmod a Rádioslávikom za najviac hranú pesničku skupina I.M.T Smile s pesničkou Kým stúpa dym, platinového Slávika za rok 2003 získala skupina Elán.

Žiadny veľkolepý novoročný ohňostroj. To len ožratý zbrojár zaspal s cigaretou v muničáku.

Blondína na záver autoškoly robí ústne skúšky. Skúšajúci sa pýta:

- Viete mi opísať ako funguje motor?

- Môžem vlastnými slovami?

- Áno. Brm-brm-brm-brrrrrrm.

• • •

Blondínka sa chystá letieť z Viedne do New Yorku. Večer zavolá na letisko:

- Mohli by ste mi prosím vás povedať, ako dlho trvá let z Viedne do New Yorku?

- Momentik...

- Ďakujem! - A položila slúchadlo.

• • •

Blondínka v hre Milionár na prvú otázku minie prvého i druhého žolíka a nakoniec volá priateľke, tiež blondínke:

- Ahoj Marka, tu Dorka, hrám Milionára a prvá otázka je: Ktorý z týchto vtákov si nestavia hniezdo? A: Orol B: Lastovička C: Kukučka D: Bažant.

- Na betón je to C: Kukučka! - tvrdí kamarátka Marka.

Blondínka teda odpovie správne a skončí s výhrou 1000 korún. Keď sa stretnú, pýta sa Dorka Marky: - Ako to, že si si bola taká istá odpoveďou?

- Predsa každý vie, že kukučky bývajú v hodinách... - poučí ju Marka.

7 x odpovedz

1. Kde sa nedávno uskutočnilo spoločné vojenské cvičenie budúcich síl rýchlej reakcie NATO?

- a) vo Francúzsku
- b) v Španielsku
- c) v Turecku

2. S ktorým americkým ministrom zahraničných vecí, ktorý dosiahol hodnosť generála, sa spája Európsky program obnovy?

- a) G. C. Marshall
- b) C. J. Johnson
- c) R. W. Robertson

3. Sídlo príslušníkov poľského 6. úderného prapore, ktorý je súčasťou mnohonárodnej česko-poľsko-slovenskej brigády, sú:

- a) Katowice
- b) Kobylany
- c) Gliwice

4. Podmienky vzniku nároku na príspevok na bývanie upravila novela zákona:

- a) č. 263/2003 Z.z.
- b) č. 283/2002 Z.z.
- c) č. 263/2002 Z.z.

5. Aké typové označenie má samohybná húfnica Primus z juhovýchodnej Ázie?

- a) SSPH 1
- b) SSPH 2
- c) SSPH 3

6. Na ktoré pútnické miesto sa každoročne organizuje vojenská pešia púť?

- a) Levoča
- b) Marianka
- c) Šaštín

7. Ktorému kulturistovi z Dukly Trenčín dodatočne priznali zlatú medailu po pozitívnych testoch súperov na nedávnych MS v Bombaji?

- a) Igorovi Kočišovi
- b) Štefanovi Havlíkovi
- c) Jánovi Horváthovi

Správne odpovede: 1c, 2a, 3c, 4c, 5a, 6b, 7b.

Fotozaujímavosť

Verdun – hlavné mesto mieru

Verdun je mesto, ktoré sa preslávilo Verdunskou zmluvou. Tá v roku 813 rozdelila ríšu Karola Veľkého. Od 17. storočia sa stalo jedným z dôležitých posádkových miest Francúzska, čo dokumentuje aj Vaubanov citadela postavená v rokoch 1675 - 1676. Do povedomia sa však Verdun dostal ako bojisko najkrvavejšej bitky 1. svetovej vojny. Najzúrivejšie boje sa tu odohrávali v roku 1916. Tento „mlynček na mäso“ mal podľa predstáv nemeckej generality pútať čo najväčšiu časť francúzskej armády, ktorá mala byť neskôr zničená nemeckou silou. Nestalo sa tak a roku 1917 bitka o Verdun definitívne skončila dobytím posledných vrchov, odkiaľ nemecká artiléria mohla mesto zasiahnuť.

Na pravom brehu rieky Meuse sa nachádza monumentálny pomník Deti Verdunu, známy tiež ako Monument smrti. Päť obrích postáv v rôznych uniformách tvorí akúsi stenu, cez ktorú sa nepriatelia nedostanú. Za bránou zo 16. storočia na ľavom brehu sa nachádza Monument víťazstva. Spolu 73 bielych schodov vedie do krypty, v ktorej sa nachádza aj pamätná kniha s podpismi činiteľov, ktorí Verdunu priniesli rôzne ocenenia. Krypta je vysoká 30 metrov a dominuje jej socha vojaka s mečom. Za mestskou citadelou sa nachádza 16 sôch maršalov z rokov 1870 - 1918. Neďaleko výpadovky z mesta sa nachádza voľne prístupné pohrebisko (Národný cintorín Verdun) s 5 000 krížmi. Uprostred neho dominuje pomník letcov. Zaujímavý je i zakonzervovaný zákop, kde delostrelecká paľba pochovala vojakov 137. delostreleckého regimentu tak, že sa postojacky udusili hlinou. Zo zeme tu dodnes vyčnievajú len ich bodáky.

Text a foto – ma –

S Ú D N I Č K A

Úlohy sa musia plniť a občas sa stane, že tých, čo ich majú plniť, je pomenej. Presne toto sa stalo v jednom útvere. Pred Vianocami zrazu ochorelo viac vojakov, a tak veliteľ zrušil dovolenky tým, čo ich už mali isté. Patrili medzi nich aj vojaci Tomáš, Slavo a Lukáš. Museli nastúpiť do služieb.

Vianočná idylka

Medzi sviatkami však všetci mali voľno. Večer v reštaurácii Air Pub po predchádzajúcej hádke najprv vojak Tomáš uderil päšťou do tváre civilistu Jozefa C. Vo chvíli, keď poškodený spadol, uderali ho všetci traja, teda Tomáš, Slavo a Lukáš, päšťami do hrudníka a hlavy, čím mu spôsobili pomliaždenie tváre a pravej strany hrudníka. Výsledok? Štrnásťdenná práceneschopnosť. Navyše všetci traja ešte fyzicky napadli aj Františka T., ktorý snažil Jozefovi pomôcť. Spôsobili mu rôzne pomliaždenia na tvári, čo si vyžiadalo 13-dňovú práceneschopnosť. Vyšetrovateľ ich obvinil z trestného činu výtržníctva podľa § 202 ods. 1 Tr. zák., pretože sa dopustili trestného činu ublíženia na zdraví podľa § 221 ods. 1 Tr. zák., ktorý spáchali formou spolupáchateľstva.

Samosudca Vojenského obvodového súdu v Prešove uznal na hlavnom pojednávaní všetkých obžalovaných vinnými z uvedených trestných činov a uložil im podmienkové tresty odňatia slobody. Výkon trestov im odložil na dvojročnú skúšobnú lehotu. Zároveň rozhodol, že všetci sú povinní nahradiť poškodeným ujmu, ktorú spôsobili: Všeobecnej zdravotnej poisťovni náklady za zdravotnú starostlivosť vo výške 1 057 Sk za zranenia, ktoré spôsobili Jozefovi, náklady za zdravotnú starostlivosť vo výške 1 187 Sk poskytnutú Františkovi a Sociálnej poisťovni nemocenské dávky vo výške 1 685 Sk, ktoré si vyžiadala Františkova liečba.

Plk. JUDr. Vladimír PETEJA

P R Í B E H

Stalo sa to v predposledný rok trvania federálnej armády. Slovenskí novinári, ktorí písali o rezorte obrany, sa pred Vianocami zišli s hlavnými predstaviteľmi armády v Trenčianskych Tepliciach. Vojenské rekreačné zariadenie vtedy doslova praskalo vo švíkoch.

Spor s ministrom

Aj preto, lebo v tomto období sa čoraz častejšie zo slovenskej strany ozývali hlasy volajúce po vyváženejšom rozmiestnení armády v rámci celej federácie. Po dlhých desaťročiach prvý civilný minister obrany bol na takéto a podobné otázky obzvlášť alergický. Postavou bol malý, ale keď sa rozčúlil, ... Už po jeho príhovore, ktorý „naštartoval“ niekoľko novinárov, bolo jasné, že pokojná predvianočná atmosféra na stretnutí nebude. Starý šedivý náčelník generálneho štábu sa snažil jeho slová trochu zjemniť. Nepochodil. Minister, ktorý mal zaiste mnohé prednosti, ale trpezlivé načúvanie názorom iných k nim rozhodne nepatrilo, znovu vyskočil a vyhlásil, že o podobných otázkach sa on, s novinármi zo Slovenska baviť nebude.

Samozrejme, zástupcovia novinárskej obce sa nedali. Podráždenosť prvého muža rezortu ešte narastala. Vyprosil si, že o týchto veciach už nechce počuť. Zdvihol som ruku. Minister myslel, že od vojaka mu podobná otázka nehrozí. Preto sa s nádejou pozrel mojim smerom. Keď však aj z mojich úst počul rovnaké slová, doslova mu došiel dych. Cez prestávku mi môj nadriadený „čistil“ hlavu. Bol som nútený opustiť zhromaždenie. Keďže som ešte začul, ako sa minister pýta na moje meno a funkčné zaradenie, pomyslel si, že je po mojej vojenskej kariére. Nestalo sa však nič. O nejaký čas som sa dozvedel, že minister po porade so svojimi vernými usúdil, že ten vojenský novinár sa vlastne nepýtal na nič neprípustné – a ako rozhodla história, vieme všetci.

Dušan OVÁDEK

Novoročné želanie REDAKCIE	malý peň	Aurélia (dom.)	nemecké osobné zámeno (ja)	tlačová agentúra Vietnamu (skr.)	vlastníš	prihovori sa niekomu	POMÔCKY: SBR, kas, Resolka, CJI, ratios, Žačka A.	osobné zámeno	prístavné zariadenie	kus odrezaného chleba	nástroje na kyprenie pôdy	spevne melodický (hud.)	dedina v okrese Levice	prvý prítok Volgy
rovno							oraním ubralo							
1							2 meno Mohamedovej matky							
mastná zemina			kráčala praním sa zmenšil				mrzák mohutne sa valiace (bás.)							
nubijská bavlna				pomery, po anglicky	okr. nár. výbor (skr.) elektrónvolt (skr.)				Leopold naš sklár. výtvárník (Askold)				naš bývalý veľvyslanec v USA	druh malého izbového psa
Autor: Vojtech Kúkol	zavíšať po česky	vymeň obväz na rane šuchať sa								taliansky súhlas	skr. švajč. spol. rady Katolícke noviny			
4														
mongolský pastier dobytky					skr.tel. spoloč. Libanonu	patriaci Anči otázka na kvalitu (pl.)						EČV okr. Trnava pohrebna hostina		
Vilma (dom.)							Európska komisia značka amerícia			ang. skr. prápru (batalion)	dookola (bás.) 1. solmiz. slabika			
sídlo v Kanade								3						
5								lyžiarska vetrovka						

Srdečne Vás pozývame na

XI. reprezentačný

Posádkový ples

30.1.2004 * 20.00 - 5.00

Incheba - hala C

Program:

slávnostné tanfáry
ukážky spoločenských tancov
šouprogram
polnočná tombola

Hostia večera:

**Sisa Sklovská
MODUS**

Do tanca hrá:

Meteor
ľudová hudba US OS SR
sólista US OS SR M. Švába
ľudová hudba Baločkári

**Moderuje: Jana Hospodárová
Vilo Rozboril**

Vstupenky v cene 1000,- Sk si môžete zakúpiť:

na Veliteľstve posádky, Štúrova 15, tel.: 0960 316 308

v Posádkovom klube, Kollárovo nám. 10, tel.: 0960 328 766

v DK Zrkadlový háj, Rovnianska 3, tel.: 02 6383 6764

V cene vstupenky je zahrnutý aperitív a pohostenie bufetovým spôsobom

Ústroj - spoločenský odev, pre profesionálnych vojakov doporučená slávnostná rovnosť

Ples je organizovaný
v spolupráci
so starostom
mestskej časti
Bratislava - Petržalka
a INCHEBOU a.s.

**Výťažok z tomboly
bude venovaný
na charitatívne účely**

Vojenský čin roka

Minister obrany SR Juraj Liška v decembri na tradičnom predvianočnom stretnutí s novinármi vyhlásil 7. ročník ankety Vojenský čin roka. Uvedená anketa vznikla z iniciatívy Odbornej redakcie armádneho vysielania Slovenského rozhlasu. Od roku 1998 anketu pravidelne vyhlasuje minister obrany Slovenskej republiky. Cieľom tohto podujatia je oceniť mimoriadne činy príslušníkov rezortu ministerstva obrany, ktoré svojím humánnym charakterom a morálnym posolstvom presahujú rámec plnenia služobných povinností.

Ocenenie v ankete Vojenský čin roka môžu získať:

- príslušníci rezortu ministerstva obrany za obetavosť pri záchrane ľudských životov, likvidácii následkov prírodných katastrof a priemyselných havárií;
- vojenské jednotky a kolektívy za úspechy na medzinárodných cvičeniach, súťažiach a počas pôsobenia v mierových silách OSN;
- profesionálni vojaci a občianski zamestnanci za darcovstvo krvi;
- jednotlivci a kolektívy za vynikajúce výsledky pri bojových streľbách, taktických cvičeniach a v iných druhoch bojovej prípravy;
- príslušníci Ozbrojených síl SR za tvorivú invenciu pri hľadaní efektívnych a finančne menej náročných metód výcviku a pri príprave vojsk a profesionálov.

Minister obrany vyhlasuje už VII. ročník ankety v dvoch kategóriách:

1. Výnimočný čin humánneho a morálneho charakteru
2. Mimoriadne zásluhy pri prezentácii Slovenskej republiky a Ozbrojených síl SR.

Obe kategórie sa vzťahujú na jednotlivcov i kolektívy. Kandidátov do týchto kategórií môže navrhovať vojenská i civilná verejnosť prostredníctvom médií. Výberová komisia z predložených návrhov nominuje do každej kategórie jednotlivcov i kolektívy, z ktorých odborná porota na záverečnom galaprograme v marci 2004 vyhlási víťazov v oboch kategóriách.

Vybrať svojich laureátov má možnosť aj verejnosť. Po zverejnení nominačného výberu bude môcť každý záujemca prostredníctvom on-line hlasovania na internetovej stránke Ministerstva obrany SR odovzdať svoj hlas vybranému nominovanému kandidátovi. Výsledky hlasovania verejnosti budú zverejnené na záverečnom galaprograme.

SVOJE TIPY ZASIELAJTE NA ADRESU:

Vydavateľská a informačná agentúra MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava,
e-mail: minar@slovakradio.sk, tel.: 0960 31 30 59, 02 44 25 89 09